UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Testibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

debitũ, ſed vt legatũ, niſi debitũ probetur, vt hic, ⁊ l. legaui. j. de lib. leg. que lex loqtur, etiã qñ relinqtur capaci. qð eſt notãdũ, ⁊ ſic nõ capiet ante alios legatarios, ⁊ Falcidia detrahet ſicut
b de aliis. ¶ Scðo no. vnã qõnẽ quã † q̃rit gl. qd ſi inter viuos[c]
2 aliqs cõfeſſus fuit ſe habuiſſe a filio ſuo ſpurio. Et dt gl. ꝙ tũc
c valet. Et no. iſtã gl. in quãtũ dt qð inter viuos nõ p̄ſumit fraus, ſed eã reprehẽdit Jac. de Bel. ⁊ dt qð eſt caſus in l. j. C. de nat. lib. vbi eo ipſo ꝙ reperit apud filiũ de bonis p̄ris, p̄ſumit frau-
3 duloſe factũ. ¶ Ultimo no. † gl. q̃ dicit vẽditionẽ omniũ bonorũ eſſe frauduloſam, ar. l. oẽs. §. Lucius. q̃ in frau. cre. lʒ illa lex loquat in donatione. ¶ Idẽ no. in l. p̄fonus. s. e. qð videnṫ tenere doc. in l. ij. C. ſi in frau. pa. ¶ Quero quid ſi vẽdidi oĩa bona mea, nõ ſub iſta appellatiõe oĩa, ſʒ vẽdidi ſingulariter illã ⁊ illã rem, ita ꝙ mihi nihil remãſit. Dic vt in l. nomẽ. §. ſi. j. de lega. iij.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Qui teſtm̃. Et intellige iſtũ tex. ⁊ ſiles, qñ ſit cõfeſſio in fauorẽ nõ capacis, ad quẽ ordinaṫ naturalis affectio, vt i ſpurio, ſec⁹ in alio, vt in bãnito, ſm Bal. in l. j. in prin. C. de fal. cau. adie. ¶ POMA. Uide Barb. cõſi. xxx ij. vol. q2 añt nõ vʒ iſta cõfeſſio, vide Bal. in l. ſi. C. de epi. ⁊ cle. Uide Alex. cõſi. iiij. in iij. vol. ⁊ cõſi. j. iij. vol. ⁊ cõſi. xvj. in ſi. e. vol. ⁊ cõſi. xviij. in iiij. volu. Raph. Cu. cõſi. xxxj. in vlt. dub. in vlt. col. Et vide Alex. cõſil. xviij. in j. col. in iij. vol. ⁊ q̃ ſcripſi ad Bar. in ſimili in l. ſi forte. ff. de caſtrẽ. pec. Alex. cõſi. cxxv. ad ſi. in iiij vol. Ro. cõſi. ccxvj. Et Cardi. cõſi. cxliiij. col. ſi. ⁊ Aret. cõſi. lxiiij. Et Soci. cõſi. lxv. vbi loquitur in cõfeſſione emanata inter virũ ⁊ vxorem, cõſtante matrimonio. Et Bal. conſi. ccccxcviij. in j. parte. vbi ponit pulchrum caſum.
b ALEX. ¶ Scðo not. Pater cõfitendo ſe debitorem filij ſpurij, non põt ſibi ob hoc aliqd dare, ⁊ qcquid penes filium ſpuriũ reperitur, preſumitur per fraudẽ eſſe. Idẽ tenet Bart. in d. l. j. C. de nat. lib. ⁊ ibi Bal. ⁊ Bar. ⁊ doc. in l. ſi is qui heres. de vulga. ⁊ pup. Adde Bal. conſi. ccxli. incip. ſpurio. ij. lib.
P. PAV. P. ¶ Inter viuos. Uide late Alex. cõſi. xviij. volu. iij.

De fide inſtrumentorum. Rubr. iiii.

LEX I.

a Inſtrumentorum. [a] Uides ergo, ꝙ ex alluſione vocabuli ſumitur propria ſignificatio. Hoc examinaui in repetitione l. omnes populi. s. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ ibi vide, vbi plene dixi. verſic. quero vnde ſumatur.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Inſtr̃oꝝ. Iſtã legẽ no. alle. Bar. in l. admonẽdi. in vltimis verbis. s. de iureiu. Et vide qð ibi dixi in ſi. Sed quid in priuata ſcriptura, vtrũ veniat appellatione inſtr̃i? vide Bart. in l. j. de iura. calũ. ⁊ qð not. in l. in fraudem. §. neq3 inſtr̃a. de iur. ſiſ. Uide qð dixi in d. l. admonẽdi. in ſi. Limita hãc l. preterꝙ in dilationib⁹. Nã ſi data eſt dilatio ad p̄ducẽdũ inſtr̃a, nõ poterit p̄ducere poſt didicita teſtificata. Dicit Bal. hic, ⁊ in l. ſi ex falſis. C. de trãſac. vbi omnino vide q̃ dixi. Et an appellatione inſtrumẽtorũ veniãt acta? vide Bar. in l. in fraudẽ. §. neq3. de iure ſiſ. Et an veniat teſtm̃, tex. ꝙ ſic. ⁊ ibi vide Bar. ĩ l. ſi iidẽ codicilli. C. de codi. Sed an priuata ſcriptura veniat appellatione inſtrumẽtorũ, vide Bar. in d. l. j. C. de iura. calũ. ⁊ qð not. in d. l. in fraudẽ. §. neq3. Adde, qñ appellatione inſtr̃i veniat priuata ſcriptura, pulchre Ro. cõſi. xxiij. inci. neſcio qd dubitatis. Et an appellatione actorũ veniat ſnĩa. vide Jo. And. in addi. ad Spe. in tit. de ſentẽtia. Bal. cõſi. cccxxxviij. j. lib. ¶ POMA. Ad iſtũ tex. vide Bar. in l. in fraudem. §. neq3. ff. de iure ſiſ. Alex. in l. ſi ex falſis. in j. col. C. de tranſac. Ro. conſi. xxiij. in ij. dubio.
P. PAV. P. ¶ Inſtr̃oꝝ. An autẽ ſtatutũ faciens mentionem de inſtrumentis, cõprehendat acta, vide Ang. conſi. xlix. incip. repertũ. Itẽ ꝙ licet de iure cõmuni appellatione inſtrumẽti etiã veniat ſcriptura formata, ſecus tamen ſit de cõmuni vſu loquendi. vide Fran. cõſi. lj. alias l. vide omnino Ro. conſil. lxxvij. ad ſi. Feli. in rub. de ſi. inſtr. ad ſi. Item, an, ⁊ qñ appellatione ſcripture veniat omne illud, qð inſtruit cauſam, vide Berta. in trac. de gabel. in iij. parte octaue partis prin. vide Barb. in repe. rubri. de fide inſtru. Item an appellatione inſtr̃i veniant teſtes. vide Feli. in c. peruenit. extra de teſt. cog. ⁊ in rub. de fide inſtru. ver. ſecũda cõcluſio. vbi ponit, an de cõmuni vſu loquẽdi appellatione inſtr̃orum veniant teſtes, ⁊ ecõtra, ⁊ an ſcriptura priuata, vide de iſtis Jaſ. in repetitio. l. admonẽdi. ff. de iureiur.

LEX III.

1 ☞ Debitor ſi confiteatur hodie, qð Titius ſibi mutuauit iam ſex menſib⁹ elapſis, iſta cõfeſſio non preiudicat alteri creditori.

a Repetita. [a] Iſtã legem intelligo in ſcriptura priuata. Nam notarius, qui ſcriberet inſtr̃m, ⁊ apponeret alium diem, tũc ſine dubio cõmitteret falſum. Item intellige, qð hic fuit appoſita dies non vera. Nã loquitur de die cõſcripti inſtr̃i. Nã ſi inſtr̃m
1 cõtineret verũ diem hoc modo, Hodie cõfiteor, † qð tu mutuaſti mihi centũ, iam ſunt ſex mẽſes ſub obligatione bonorũ meorum, tũc inſtr̃m iſtud nõ eſſet falſum, ſed iſta cõfeſſio debitoris nõ preiudicaret alteri creditori, vt l. ſi ſuperatus. s. de pig.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Repetita. Adde qð no. dixi poſt Bar. in ſimi. in l. diuus. §. item Senatus. ff. de fal. Et vide qð no. Bar. in l. ſi teſtamẽtum. de teſta. ⁊ qð ibi dixi, qualis dies debet poni in inſtr̃o. Et hic adde Bal. poſt gl. in l. ſcripturas. per illũ tex. C. qui pot. in pig. hab. ⁊ idem qð Bar. hic, tenet Spe. in tit. de oblig. ⁊ ſol. §. j. ver. ſed quid ecce.

a De teſtibus. [a] Rubrica v.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ De teſtibus. An probatio que ſit viua voce per teſtes, ſit dignior, quam illa que ſit per inſtrumenta? vide Feli. in rub. de fide inſtru. ⁊ ibi etiam quod quedã probãtur per teſtes, que non per inſtrumenta ⁊ ecõtra, vide etiã ad Bar. in l. in exercendis. C. de fide inſtru. vbi alia habes.

LEX I.

a Teſtimoniorum. [a] Et hoc qð hic dicit in pecuniariis litibus, dicunt quidam quod cauſa dicitur ciuilis, ⁊ lis dicitur criminalis, de quo hic in gl. in verb. litibus. ⁊ l. cauſas vel lites. C. de trãſactionibus.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Teſtimonioꝝ. Ad hũc ti. Adde qð iudex põt, ſi vult, non credere teſti. vide Bar. in l. Lucius. in ſin. s. de his qui not. infami.
1 ☞ Iudex refrenat numerum teſtium, ⁊ quomodo.
a §. Quanquam. [a] Not. † qð iudex põt refrenare
1 numerũ teſtium. [b] ¶ Sed quero
b qualiter ſiat iſta refrenatio, ⁊ qualiter iudex numerũ teſtiũ moderabitur? Rñ. ſi quidẽ vna pars iam p̄duxit, dʒ iudex admittere aliã partẽ p̄ducere tot teſtes, quot iſta produxerit, ⁊ qñq3 plures ex cauſa, vt puta ſi ſunt plures teſtes, ⁊ quidã volũt deponere ſuper quibuſdã articulis, ⁊ quidaʒ ſuper aliis. Si vero non produxerit alia pars teſtes, ſed vult producere vnũ de nouo, tunc iudex refrenabit ſcðm qualitatem cauſe. Circa hoc vide gl. ordi. ⁊ Inno. in c. cum cauſam. extra eo. titu.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Quanquam. An teſtis debet eſſe notus parti: adde not. in l. ſi. §. j. C. de iure delib. ⁊ per gl. in c. cũ cauſam. el j. in ver. de cauſis. extra eo.
b ALEX. ¶ Numerũ teſtiũ. Adde qð not. Bar. in l. ſin. s. de fer. ⁊ in auth. at qui ſemel. C. de proba. ⁊ not. cõſuluit Bar. Sed de iure ciuili talis refrenatio põt fieri ad tres teſtes ſup vno articulo. Tex. eſt valde no. in l. quoties. ⁊ ibi Bar. C. de naufra. lib. xj. quẽ ad hoc alleg. Lud. in ſuis not. Et vide Jo. Andr. ⁊ Abb. in d. c. cum cauſam. ⁊ vide c. ſignificauerũt. ⁊ qð ibi not. extra eo. ti. Adde de refrenatione teſtium. Old. conſi. cxlv.
P. PAV. P. ¶ Uide Alex. conſi. v. volu. j. Feli. in c. in noſtra. de teſtib. late Alex. conſi. cxlix. ver. poſſit. in ſi. vol. v. ⁊ conſi. xcix. ver. nõ obſtãte. eo. vol. Feli. in c. teſtimoniũ. de teſti. Alex. cõſil. lxxviij. vol. j. ⁊ dicit Feli. in c. licet vniuerſis. de teſti. quod qñ teſtes non ſunt omni exceptione maiores, etiam ſi ſint tres, non plene probant. vide Jaſ. in l. ſi quis ex argẽtariis cogentur. col. j. ff. de eden. Cur. in trac. de teſti. in j. q. Deci. cõſ. cxxxiij. ver. nec obſtat. dicentem iſtam gl. non habere locum in cauſa graui.

LEX II.

a In teſtibus. [a] In hac l. vſq3 ad §. lege Iulia. procedit iuriſconſultus. Nam primo ponit theoricam. Secũdo practicam in genere. Tertio ponit eam per multa reſcripta. Se-
b cũda ibi, in l. teſtiũ. Tertia ibi, in §. ideoq3. ¶ Opp. probatio[b] eſt facere fidem iudici, vt s. tit. ij. l. quinquaginta. ⁊ l. cum de etate. Si ergo habemus fidẽ, de qua hic primo dicitur, non debent conſiderari mores ⁊ alia. Huius timore facta eſt gl. magna hic, quod propter fidem habendã cõſideretur fides ⁊ grauitas, ⁊c. quia fides per ſe non poteſt conſiderari, niſi ex aliis hoc probetur. j. l. proxi. in princip.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ In teſtibus. Adde Bar. in l. iiij. §. hoc aũt. ł fi. iiij. q. de dã. inf. Põt tñ interrogari pars, an teſtis ſuus, quez produxit, ſit certioratus vt tenet gl. in c. ſuper eo. de teſtib. licet Jo. de Lignа. ibi teneat contrarium. Et an teſtis poſſit interrogari vide Bald. in authen. ſi dicatur. C. eo. ⁊ Abb. plene in c. cum cauſam. de teſti.

b ALEX. ¶ Opp. ꝓbatio. Item p̃ſumit̃ inimicus, quez expello de domo. l. Lucius Titius. ⁊ ibi no. Bal. ad hoc de leg. iij. An autẽ qui teſtificatur in cauſa criminali, preſumatur inimicus, glo. q̃d non in c. meminimus. de accuſ. ⁊ in c. fraternitatis. de teſti. ⁊ ibi Abb. ⁊ vide Spec. in ti. de teſte. §. j. verſi. item q̃d in alia. ⁊ Bar. in l. poſt legatum. §. his vero. de his qui. vt indig.

LEX III.

1 ☞ Teſtibus exiſtentibus in dignitate magis creditur, quam his, qui non ſunt in dignitate.
2 Electis ex duobus prefertur electus a dignioribus. Inimicitia repellit teſtem.
3 Criminalis cauſa facit quem capitalem inimicum. Item cauſa pecuniaria magna.
Teſtem iudex de quibus conditionibus interrogabit.
4 Teſtis quando variat in vultu dum examinatur ſcribi debet in actis.

a
1 TEſtium. [a] No. † q̃ magis creditur ei q̃ eſt in dignitate, quam ei qui non eſt in dignitate. Et ex hoc dicunt Canoniſte q̃ ſi duo ſunt ele-
b cti ⁊ haberent equalem vocem, tamen vnus ex parte [b] ſua haberet priorem ⁊ ſacriſtam, ⁊ ſimiles, qui ſunt in dignitate, q̃ prefertur ei, qui haberet canonicos, ⁊ alios ſimplices non ha-
2 bentes dignitatem. ¶ † Secundo not. q̃ propter inimicitias [c]
c quis redditur ſuſpectus: [d] tñ quedam inimicitia impedit, que-
d dam non impedit admitti in teſtẽ, lz poſtea opponatur, vt C. eo.
e auth. ſi teſtis productus. Itẽ aduerte, q̃ cauſa criminalis [e] facit quẽ videri capitalẽ inimicũ. Idem intellige in cauſa pecuniaria magne quãtitatis, argumẽ. j. de excu. tut. l. propter litẽ. in prin. ⁊ Inſtit. de excu. tut. in §. inimicitie. ⁊ q̃ no. in auť. ſi teſtis pdu-
3 ctus. Sed quero † qualiter iudex iſtas cõditiones, de quib⁹ hic dr̃, inueſtigabit? Rñ. Quedam eſt cõditio, q̃ teſtiuz turpitudinẽ nõ cõtinet, ⁊ de illa poterit interrogare illũ teſtẽ, vt in d. auť. ſi teſtis productus. Quedã eſt cõditio, que cõtinet teſtiũ turpitudinẽ, ⁊ de iſta nõ dz interrogari. De turpitudine vero ab alio directa iudex interrogabit ex officio. Qd̃ allegat̃ in q̃ſtiõe illa, an iudex põt interrogare teſtes in cauſa criminali, licet a parte nõ
f producant̃. Itẽ aduerte [f] ad gl. iſtã, que dicit q̃ pallor vultus,
4 ⁊c. q̃ facit vt teſti credat̃ minus. Nam dicũt doc. iuris Cano. † q̃ hoc dz ſcribi in actis, ita q̃ iudex de hoc perpẽdat, vt extra de fide inſtru. c. cõſtitutus. ⁊ no. per Inn. in c. qm̃ cõtra falſam. extra
g de proba. ⁊ in Spe. de teſte. §. nunc tractãdũ. verſi. cõſiderare. [g]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Teſtiũ. Ad intellectũ totius huius l. vide Bal. in l. teſtiũ. C. eo. Et ad hoc p̃n. ibi dr̃ Bal. q̃ magis credit̃ duabus notab. perſonis in dignitate poſitis quaz pluribus aliis vilibus: ⁊ magis creditur paucis nõ ſuſpectis quã multis ⁊ ſuſpectis. Et facit ad id q̃d dicit hic Bar. in prin. Quis tamẽ ſit nobilis, ⁊ q̃s vilis, eſt arbitrariũ. Bal. in l. Gracch⁹. in prin. C. de adul. dixi l. in maiorẽ. de pact. ⁊ adde Bal. in auth. ſz cũ teſtator. C. ad leg. Falc. ⁊ ibi habes, ⁊c. Et ad dictum Bar. hic de preſentato a digniore, adde Cal. i conſi. ſuo vij. in ti. de conceſ. pb. POMA. ¶ Vide gl. in c. latores. de clerico excommu. mini.

b POMA. ¶ Ex parte. Not. ex verſ. tu magis. q̃ teſtis deponens nõ veriſimilia aut ↄ̃ria nature, nõ ꝓbat. Vide Alex. cõſi. xxxviij. ⁊ cõſi. xliij. in fi. Bar. in l. inter omnes. §. recte. ff. de fur. ⁊ in l. Titius. in fi. ff. de infa. Ale. conſi. xcj. vol. iiij. ⁊ conſi. cxxiiij. col. j. vo. iiij. conſi. lj. eo. vol. Prepo. in c. q̃d dicitis. xvj. diſt. Feli. c. lz cauſam. de proba. ⁊ c. in noſtra. de teſti. Cepo. conſ. ij. Feli. in c. auditis. de preſcri. Barb. cõſi. vj. vol. j. ⁊ conſ. xj. ⁊ conſ. xviij. cõſ. xxj. eo. vol. ⁊ cõſi. xxvj. eo. vo. Fel. c. cũ olim. de re iu. Ro. cõſ. cccxliij. Alex. conſi. lxxxix. vol. iij. Are. in cõſi. cxxxviij. ⁊ cõſi. xliij. col. fi. Pau. de Caſt. l. ſcripture. col. fi. C. de fide inſtr. Are. cõſi. cxxvij. ⁊ teſtibus hincinde variis p̃ferunt̃ pauciores pluribus, ſi deponunt veriſimiliora. Ita Alex. conſ. xxvij. vol. ij. conſi. cxj. ad fi. vol. iij. vbi ponit multos modos, per quos probat quez deponere veriſimiliora, ⁊ conſi. l. col. fi. vol. v. ⁊ cõſi. cxx. eo. vol. Soc. cõſ. ccxliij. vlt. col. ⁊ conſi. ccliij. ⁊ conſi. cxx. ⁊ clxiij.

c P. PAV. P. ¶ Inimicitias. Circa iſtã materiã q̃ inimicitia repellat teſtẽ, ⁊ qualis inimicitia, vide que habes ad Bar. in l. j. §. fi. ff. de adi. leg. Item adde quod nõdum inimicus, ſed ſuſpectus de imicitia repellitur, vide Feli. in c. cum J. ⁊ A. de re iud. Itez adde ſing. quod ſufficit cauſa inimicitie eſſe commiſſa, licet alter ignoret. Ita Bar. in l. j. ad fi. ff. de his quibus vt indig. ſequitur Ale. cõſi. xvj. ad fi. ⁊ cõſi. cxxvij. vo. iij. Itẽ an inimicitia nouiter ſublata faciat q̃ repellat̃, vide Ro. ſin. cccccxvj. inci. Inn. Alex. cõſi. xcix. vbi ẽt ponit alia in materia. Et Ro. cõſi. clxxxv. Item requiritur, q̃ ſit grauis, vide Ale. cõſi. lxxviij. in j. vol. Itẽ adde, q̃ inimicitia ſiue iuſta, ſiue iniuſta repellit. vide Abb. in c. repellant̃. circa fi. extra de accu. poſt Bar. in l. j. ff. de his qui. vt indig. Aduerte tñ ad illud q̃d dicit ibi Abb. in fi. q̃d ille, qui fuit cauſa inimicitie malitioſe, vt teſtẽ repelleret, nõ põt ſe iuuare propter dictã inimicitiã, poſt Bar. de quo ibi per eũ. Et q̃n̄o preſumatur malitioſe hoc factũ, vide Bal. in auť. ſi dicat̃. de teſtib. ad Bar. in l. j. §. cũ q̃s. ff. de q̃ő. Vide vtrobiq̃ Iaſ. in l. ſi filiã. C. de inoff. teſt. Itẽ q̃dã inimicus lz recõciliatus q̃d nõ ſit omni exceptiõe maior, vide Jo. de Ana. cõſi. xvij. Iaſ. in l. ſororẽ. col. vlti. de his qui. vt indi. Itẽ an ille, q̃ fuit teſtis in vna cã ↄ̃ aliquẽ repellat̃, ponit Fel. in c. meminim⁹. extra de accu. Itẽ q̃d inimicitia ꝓcedẽs ẽt ex culpa alicui⁹ poſſit p eũ allegari ad repellendũ teſtẽ vide, ⁊ limita, vt p Iaſ. in l. ſi filiã. C. de inoff. teſt. ⁊ q̃ ⁊ qualis inimicitia repellat teſtẽ, ⁊ q̃d ſi eſſet facta recõciliatio, ⁊ ex quibus actib⁹ probatur reconciliatio maxime ſi ſimul comederunt vel vnus fuit ad nuptias alterius, ⁊ ſimilia, vide per Barb. conſil. lxxx. volu. iiij. vide que habes in reper. in verbo teſtes.

d ALEX. ¶ Suſpect⁹. Et vide q̃ dixi in l. iij. in fi. j. de adi. lega. ſm Jo. An. in c. cũ oporteat. de accu. An hec inimicitia ſemp repellat teſtes, remittit̃ iudicis arbitrio. hoc limita, niſi inimicitie ſuꝑuenerũt ex hoc, vt ille nõ teſtificaretur. Ita firmat Bal. p illũ tex. in l. ſz ⁊ ſi q̃s. §. illud ſciẽdũ. ſi q̃s cau. Dy. in l. filie. ſ. ſol. mat. Bar. in l. j. §. cũ q̃s. de q̃ő. Bal. in auť. ſi dicat̃. C. de teſti. ⁊ l. ij. §. ſz ⁊ ſi agãt. ff. de iud. ⁊ q̃d no. Jo. An. in c. ſi. de teſti. ⁊ ſatis inq̃tũ ad hoc dr̃ inimicus, q̃ mecũ litigat, vt cõcludit Ant. ⁊ Abb. in c. j. de iud. q̃d eſt verũ ſi habeat litẽ mecũ de preſenti criminalẽ, vel ciuilẽ oĩm bonorũ, p tex. in auth. de teſti. §. ſi vero odioſus. in prin. ⁊ p alia ibi allegata. Aut hz ciuilẽ, ⁊ tunc non repellitur omnino, ſed eſt in arbitrio iudicis facta fide, ⁊c. Et videtur pro Bar. in d. §. ſi vero odioſus. Aduerte tñ inquãtum dicũt, ſi fuit lis finita, ⁊c. q̃d nõ videt̃ bene: q̃r nõ diſtinguit̃ an lis eſt preſens, q̃r ratio ꝓpter quã remouetur teſtis remouẽs litẽ criminalẽ, eſt, q̃r ex tali p̃ſumit̃ inimicus, niſi probet̃ recõciliatio, ſm Inno. in c. cũ oporteat. de accu. Sed iſta ratio hz locũ tam in finita lite, q̃ꝫ nõ finita: q̃r q̃ ſemel fuit inimicus ſemper preſumitur eſſe, niſi cõtrariũ probetur, ſm Inno. in d. c. cũ oporteat, ⁊c. Bald. in d. auth. ſi teſtis productus. ⁊ eſt caſus, quẽ ibi ad hoc ponderat Bal. in l. in ipſius. C. fami. erciſ. Spe. in tit. de teſtib. §. dupereſt. verſi. id quoq̃ notandũ. dicit q̃d inimicus etiã recõciliatus, poteſt repelli. Allegat tex. cũ gl. iij. q. v. c. accuſatores. el j. q̃d intelligas, ſi ſit recõciliatus de recẽti, alias nõ procederet, vt ibi not. Jo. And. Et aduerte, q̃r hec dicta ratio fortiſſime viget. Videmus poſſe ſaluari dicta doc. q̃n̄ ille, q̃ habuit litẽ mecũ, lz videatur durare in p̃ſenti, tñ eius culpa ſibi mouit litẽ. Nã tũc nõ repellitur. Ita dr̃ Bar. in l. j. §. cũ q̃s. de q̃ő. Pro quib⁹ facit text. optime, quẽ ipſi nõ allegant in d. §. ſi vero odioſus. vbi dicit q̃d ille, q̃ litẽ mouet, vr̃ totaliter repellẽdus, ergo, lite finita, vr̃ admittẽdus aliquo caſu. Sz ↄ̃ iſtã doctrinã eſt ſing. doctrina Inn. c. cũ J. ⁊ A. ⁊ de re iud. dicẽs, q̃d q̃n̄ q̃s repellit̃ a teſtimonio, nõ diſtinguit̃ cui⁹ culpa inimicitia fuit ↄ̃cta. Et iſta dicta ſequunt̃ Moderni. Poſſet forte dici, q̃d illo caſu teſtis nõ repellit̃ in toto, ſz nõ adhibet̃ plena fides, ſicut dr̃ tex. in d. §. cũ q̃s. An amic⁹ inimici mei repellat̃, ⁊ dicat̃ meus inimicus, vide Bald. in l. ſi q̃s teſtib⁹, C. de teſti. ⁊ ibi dr̃ q̃d q̃ allegat inimicitiã dz eã probare, ⁊ dz ꝓbare qualitatẽ inimicitie. Et ad cognoſcẽdum, an ſint graues, vel leues inimicitie, Bal. in d. authẽ. ſi teſtis ꝓductus. dicit q̃d cõmittitur arbitrio iudicis. Adde q̃ nõ ſolũ inimici, ſz ſuſpecti de inimicitia capitali repelluntur. Inno. in c. cũ P. Mancoñella. de accu. ⁊ dicit Arch. in d. c. accuſatores. iij. q. v. inimico teſti nullã fidẽ adhibẽdã. ar. illius text. ſz poſſet intelligi in criminalib⁹, ⁊ dr̃ q̃d etiã ab accuſando repellitur ⁊ excipiendo, de quo in c. meminimus. de accu. Et vide ad p̃dicta Jo. An. in tit. de teſti. §. porro. ver. itẽ aduerte. Circa materiã huius l. quero vtrũ iudex poſſit ex officio ſuo teſtes repellere, ⁊ inquirere de ↄ̃ditione teſtis. Jo. An. in addi. Spe. in ti. de teſte. §. j. verſi. q̃d de domeſtico, tenet q̃ ſic, niſi habilitatio teſtis, procederet a volũtate partis tacita, vel expreſſa, vt no. de teſti. cog. c. dilecti. in glo. magna. ⁊ in auth. de teſti. §. ſi vero quidã. aperte Inno. in c. intimauit. de teſti. ⁊ no. gl. ij. q. vij. q̃redũ. ⁊ gl. in l. j. §. ſi p̃ſes. de magiſt. cõue. quã ibi magnificat Nic. de Neap. ⁊ illã alle. pro ſin. Bal. in l. quos ꝓhibet. de poſtu. ⁊ ibi ſequitur Ange. vide gl. in c. nulli. de accu. vbi teſtis repellit aliũ teſtẽ, ⁊c. facit rõ, q̃r ſumus in his, q̃ cõcernunt fauorẽ anime, ideo iudex ex officio ſuo põt. Ita voluit Inn. in c. bone. de poſtu. p̃la. bñ facit tex. in c. ad nr̃az. el ij. de iureiur. ⁊ q̃ ↄcernat fauorẽ anime pz, q̃r teſtis criminoſus, ideo nõ admittitur, quia lex p̃ſumit eum deierare. c. teſtimonium. de teſti.

teſti. Cõtrarium tenet Arch.in c.querendũ.ij.q.vij.⁊ Jo.And.
⁊ Jo.de Lig.⁊ Pet.de Anc.i c.ſuper eo.extra de teſti. ſequunt
opi.Are. Et propter quam inhabilitatẽ poſſit iudex ex officio
ſuo repellere, vide Bal.in l.ſi quis teſtib⁹.C.de teſt. ¶ Adde an
teſtis inimic⁹ repellatur,⁊ que dicatur grauis inimicitia, Bal.
conſi.cccxxix.j.lib. Et quod teſtis inimicus reconciliatus, non
nouiter admittatur in teſtẽ contra inimicum reconciliatum, te-
net Rom.conſi.clxxxvj.cetera vide latius per Spec.eo.tit.
e ALEX. ¶ Criminalis. Criminalis cauſa,⁊ ciuilis magne quanti
tatis equparãtur. Adde Bar.⁊ q̄ ibi dixi in l.poſt legatũ.§.his
vero.de his quib.vt indi.⁊ vide gl.in auth.de teſti §.ſi vero qs.
in verbo,de crimine,⁊ in verſi.ſi vero aliter.in verbo,queſtiões.
Et qualiter repellatur inimicus,vide quod no. Rom.in rubr.de
arb.in xvij.q.⁊ tex.in c.per tuas.de ſimo.alle. Bar.in l.filiuſfami
lias.de don. Et vide quod dixi in l.quos ꝓhibet.de poſtu.⁊ vi-
de Bar.in l.iij.ff.de adi.leg.⁊ Jo.in l.is,q re⁹.de pub.iud. Inn.
in c.cum J.⁊ A.de re iud.⁊ dixit gl.in d.§.ſi quis. quod inimic⁹
recõciliatus bene admittitur in teſtem. Et de his vide Bald.in
auth.ſi teſtis productus.C.de teſti.⁊ omnino doct.in c. cũ opor
teat.de accu. Adde tamẽ quod in hac l.teſtium.in princi.eſt vna
gl.in verbo,numerus.que vult quod ſi in aliquo actu,puta in te
ſtamento,interuenerũt plures teſtes quã numerus requiſit⁹ a
iure dicat,vt puta cum ſeptẽ in teſtamẽto requirãtur.l.ſi vn⁹.⁊
l.hac cõſultiſſima.C.de teſta.⁊ c.cũ eſſes.de teſt.⁊ quod ibi plene
no.⁊ in eo teſtamẽto plures ſeptẽ teſtib⁹ ſint,ſi ſint duo de iſtis
ſeptẽ,qui eſſent fratres ꝓpatrueles hr̃des inſtitutorũ vel ſubſti
tutorũ quo caſu nõ ſunt omni exceptione maiores,tñ ſi interue
nit maior numer⁹ ſeptẽ teſtiũ,ſupplet ille defectus per id qđ vo
luit gl.no.in verbo,numerus. Unde dicit hic Ja.Bu.ꝙ licet te
ſtes duo deponẽtes per eũdẽ premeditatũqꝫ ſermonẽ nõ ꝓbẽt,
vt hic no. Bar.per iſtum tex.in §.ideoqꝫ.tamẽ ſi eſſent tres, vel
quatuor probarẽt,⁊ ſic pluralitas teſtium,vltra numerũ teſtiũ
ſupplet defectuꝫ idoneitatis. Unde Jmo.in d.l.qui teſtamẽto.
in prin.vult quod vbi requirũtur in teſtamẽto ſeptẽ teſtes,⁊ re
perit quod interuenerũt octo,quorũ duo nõ erãt omni exceptio
ne maiores,illi duo habebunt ſaltẽ loco vnius,⁊ valebit teſtamẽ
tum. Alleg.quod in ſimili no.in l.parẽtes.⁊ in l.omnibus.C.de
teſti ſed melius probatur in d.l.iij.cum gl.idem ⁊ multo magis
vbi teſtes ideo nõ eſſent omni exceptione maiores,q: eſſent fra
tres patrueles vel nepotes ex fratre,q: edictũ de teſtib⁹ eſt ꝓ-
hibitorium. Et iſti nõ reperiunt prohibiti,ergo,⁊c.l.j.ſ.eo. Et
caſu quo diceretur,eos nõ eſſe omni exceptiõe maiores,ſupplet
numerus,⁊ maxime in terris eccleſie vbi ſufficiunt duo teſtes cũ
parochiano.d.c.cum eſſes.vel quatuor ſine parochiano.vt not.
Spe.in ti.de inſtrũ.edi.§ compendioſe.ver.item ius Cano.cum
ſeq.in d.c.cũ eſſes.ideo debet eſſe jvalidum reſcriptum in terris
eccleſie,in quo tot interuenerũt. ¶ Adde vt ꝑ Bal.conſi.ccv.ij.
lib.⁊ conſil.ccxxv.j.libr.
f POMA. ¶ Itẽ aduerte. Inimicus repellit a teſtimonio. Idem
tenuit Inn.c.cũ oporteat,de acc. Arch.in c.accuſatores.iij.q.v.
ſm Bal. Alb.in aut.ſi teſtis ꝓductus.hic alle.vbi Bald.dicit ꝙ
nõ ſolũ inimicus ſꝫ etiã ſuſpectus de inimicitia repellit. Innoc.
in c.j.de acc. Uide gl.⁊ ibi doc.in d.c.cum oporteat.de acc. Ui-
de Fel.c.cum tu.de re iudi. Barba.conſil.xxix.in j.volumi. Ad-
de cautelam quod teſtis alias nõ idoneus probat vt per Alexã.
cõſi.xciij.vol.j.Fel.in c.quoties. in iiij.no.eo.ti. Cepo.cõſi. xxxij.
g ALEX. ¶ Cõſiderare. Aduerte ꝙ gl.in ꝟ.agẽs.in prin.hui⁹l.po
nit de teſte,q repellit ꝓꝑ pauꝑtatẽ. Uide q̄ dixi i l.ſpadonẽ.§.ſi.
de excu.tu. Et vide ꝑſcribẽ.in d aut.ſi teſtis ꝓduct⁹.⁊ vide in c.
itẽ cum quis de reſt.ſpo. Itē cum quis expoliat aliquẽ bona fa
ma,q: eſt res precioſa ix.q.iij c.facta. Facit l.infamẽ.de pub.iu.
Itẽ ſi ſubditus expoliat ſe a dño.c.cũ olim.de accu. Item dici-
tur inimicus ille,qui copulauit ſe cũ inimico meo vel ſecũ habi-
tat.c.repellantur.⁊ c.cum oporteat.de acc. Uide Cy.in d.aut.ſi
teſtis ꝓduct⁹.⁊ vide per Bal.in l.ſi quis teſti.C.eo. Ant.de Bu.
in d.c.repellãtur.dicit ꝙ iura dicentia inimicũ qui habitat cum
inimico repellẽdũ,intelligenda ſunt de cõtinua habitatione,ſe-
cus,ſi per certa tempora. Itẽ ille qui teſtificauit ꝫ me in eã cri-
minali,gl.⁊ Inn.in c.meminimus.de accu.lꝫ Spe.in ti.de teſt.§.
j.ver.itẽ in alio.videtur tenere ꝙ admittat in alia cauſa. Sed cõ-
clude ex mẽte Hoſt.⁊ Ant ꝙ ſi in prima cauſa ſponte ſe obtulit,⁊
repellitur in alia,aut per iudicẽ compulſus,tũc admittitur,ca-
ret enim ſuſpicione q: fecit iudicis mãdato.xxiij.q.j.c.quid cul-
patur. Quid autẽ de amico? Cõmuniter concludit ꝙ aut amici-
tia ẽ magna,⁊ repellit. Aut parua,⁊ detrahit de fide.vide Bal.
in l.eos.C.e.⁊ Alb.in l.iij e.ti. Idẽ Spe.in ti.de teſte.§.j.vide q̄
dixi in l.late culpe.§.amicos.de ver.ſig. Idem But.in c.cũ opor
teat.⁊ Jo.and.in addi.Spe.circa prin. Quid de ſocio,vide in l.
quando.C.eo.ti. Quid de vaſallo? Spec.in titu.de teſte §.j.ver.
ſed nunquid vaſallus.verſicu.ſed caſu quo vaſallus,alias,⁊ hoc
eſt certius in verſi.alij dicũt,quod cũ querit vtrũ vaſall⁹ diſtin
guit aut iurauit fidelitatẽ,⁊ repellit. Aut eſt vaſall⁹,vt in eo q
ꝑſtat decimas,⁊ admittit. Alb.Pap.quẽ ſeqtur Guid.in l.ido
nei.C.de teſt.dicit īdiſtincte admitti,ex quo eſt perſona libera.
Quid in feudatario? vide Ant.de Bu.in c.ſuꝑ eo. extra eo.qđ
nõ admittitur ſi lis eſt ſuper re feudataria. Idẽ ⁊ ego crederẽ.
Facit ca.dño guerrã.hic finitur lex Corradi. Quid in emphy-
teuta? vide Bar.in l.libertorũ.C.de teſti. Quid in familiarib⁹?
vide tex.in l.ſi.§.ſane.de his qui ad ecc.confu. appellat eos do-
meſticos. Idẽ gl.iij.q.vij.in ſumma. Et large dicim⁹ omnes fa-
miliares qui habitant cũ aliquo.c.in literis.eo.titu.c.inſinuan-
te.de offi.deleg.⁊ vide Bal.in l.etiã.C.eo. qui ſequitur Innoc.
qui dicit quod familiares honeſtiſſimi admittuntur. Car.in d.
c.inſinuãte.dt,ꝙ familiares non morãtes in domo non poſſunt
recuſari,ſed Jmo.ibi reprobat,⁊ vide Jo. And. in add. Spe.
in ti.de teſte.§.j.ꝟ.itẽ excipit.vbi dicit,ꝙ ſi ſtas ſumptib⁹ alicu
ius non es idoneus. Quid de biruario? vide Bal.in l.etiã.C.e.
⁊ Ange.in l.ſciendum.ff.de vſur.vbi dicit ſe defendiſſe quendã
poteſtatẽ. Quid de colono,⁊ mercenario? vide Specu.in titu.
de teſte.§.j.ver.itẽ excipit.licet glo.in §. finitur.appellat iſtos
domeſticos. Alb.in d.l.ẽt.dicit,ꝙ cõmuniter colon⁹ reijcitur.
Uide gl.inſti.de teſta.§.in teſtibus.⁊ in l.ſed ⁊ ſi quis.§.illud.ſi
quis cau.gl.in c.in literis,⁊c.dicit Bart.in l.Luci⁹ Titius.ff.
de his qui not.infa.quod iudex etiã ſi teſtes clare probent quo
ad ꝟba,debet tñ inſpicere an fides ſit adhibenda,tñ dicit iſtud
ex cã faciendũ,ne poſt in ſyndicatu teneat,⁊ variat fides eoruꝫ
ꝓpter nimiã obſcuritatẽ in diuerſificãdo,⁊ nimiaꝫ ſimilitudinẽ
ꝓpter quã videtur ſubornati.vide Bal.in l.j.in prin.de emend.
Codi.in ſumma. Et ad primum dictum adde Bald. in l.teſtiũ.
C.de teſtib.vbi dicit,quod plurib⁹ teſtibus deponentibus per
eadẽ verba,nõ debet credi. Et vide Bar.in §.ſed hoc. in fin. eo.
tit.⁊c. ¶ Adde Bar.in l.iiij.§.hoc autem.in ſi.iij.q.de dã.infec.
¶ Adde an amicus poſſit,Bal.cõſi.ccv.⁊ ccxvj.ij.li.dixit eſſe iu
dici arbitrarium. Rom.conſil.ccccxx. dicit, quod amicus leuis
amicitie poteſt eſſe teſtis,⁊ alleganti magnam amicitiam, incum
bit onus probandi. An vaſallus pro domino poſſit eẽ teſtis,vi-
de Bal.cõſi.ccclij.iij.lib. An familiaris,per Ro.conſil. proxime
alleg. An colonus famulus,per Bal.cõſi.ccclxxvj.li.ij. Old.de
famulo,conſi.cj. An ſolicitator, Uide Ang.conſi.cccxxxiij. Ro.
cõſi.all. An inſtitor ſanticellus apothece,prenета, domeſticus,
per Bal.cõſi.ccxvj.lib.ij. An pauper. Ro.cõſi.ccclxxxij. An com
ſpirator, Old.cõſi.cclxxvij. An detentus in carcerem, expulſus
de domo,⁊ qui contra aliquem appellauit,per Old.conſi.cxlv.
1 ☞ Arbitrarium eſt iudici an credat teſtibus.
Cautela eſt vt iudex faciat redigi in actis cauſam ſuſpicionis,
propter quam fidem dictis teſtium non adhibuit.
2 Teſtis debet eſſe notus iudici.
3 Teſtis an debeat eſſe notus parti contra quaꝫ producitur,vbi
quod ſic,quando teſtificatur de facto partis.
4 Teſtis quando dicit quod cognoſceret aliquem ſi videret,pars
debet exhiberi parti.
5 Teſtes deponentes per eundem premeditatumqꝫ ſermoneꝫ,di
cuntur ſuſpecti.
6 Iudex poteſt teſtem interrogare de tempore.
a §. **Ideoque.** [a] Ro.† quod poteſtati iudicis concedi
1 tur,vtrum debeat adhibere fidem teſti
vel non. Tamen quia acta quandoque ſunt examinanda in cauſa
appellationis,tutius eſt quod cauſa ſuſpicionis, propter quaꝫ
fides teſtis minuitur iudex faciat apparere ī actis,vt ſ. ꝓxime
dixi. Item quod hic dicitur quod in poteſtate iudicis eſt,⁊c.ap
2 paret quod teſtis† debet eſſe notus iudici,quod intellige quod
ſit notus ante,ſcilicet per inquiſitionem factam a vicinis , vt ſ.
b proxi. ¶ Item quero[b] an teſtis[c] debeat eſſe notus† parti,con-
c tra quã ꝓducitur? Gl.dt quod ſic in perſonali actiõe,nõ in rea
3 li. Aduerte quod vbicunque teſtis in cauſa producetur ad teſti
ficandum ſuper aliquo quod factum partis non reſpiciat,non
eſt neceſſe quod partem cognoſcat,vt puta, adhibetur quis ad
teſtificandum vtruꝫ vidit tale opus fieri in tali loco,⁊ non dico
e parte,vel vtrum illam rem viderit poſſideri ab aliquo autho
re producentis,non dico a producente vel cõtra quem produci
d tur.⁊ h.d.gl.in reali. Si vero habet teſtificari de facto partis[d],
tunc eſt neceſſe quod partem cognoſcat,alias nõ poteſt teſtifica
e ri. Ad vnũ[e] tamen eſt aduertendũ,quod ſi teſtis diceret,† Ego
4 cognoſcerem[f] eum ſi eum viderem,⁊ tamen non cognoſcat eum
f nominatim.quod tunc debet ſibi pars exhiberi,argumento leg.
5 cum ſi exhibuiſſent.ſ.de publicanis. ¶ Ro.† qđ ſi teſtes[g] dicũt
g eundem premeditatumqꝫ ſermonem,eorum dictum redditur ſu
h ſpectum,⁊ ideo facias[h] quod dictũ eorũ ſit dictũ diuerſis ꝟbis,
i ſed ſit idẽ in effectu. Item dico[i],quod hoc facias propter pigri-
tiam ⁊ ignorantiam ſcribentis,quia ſi vnus dicat longe,alter di

ſcat idem, aliquando ignorãs notarius ſcribit, teſtis interroga-
k tus dixit,[k] vt ſ. ⁊c. Itẽ no. † ꝙ iudex potest interrogare de tẽ-
pore, quod dic. vt C. eo. l. teſtium.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Ideoq;. Vide ad practicã huius §. dum dicit, tu
magis ſcire potes id, ꝙ ponit Bar. in l. Lucius. §. fi. ff. de infa.
ALEX. ¶ Adde Bar. in l. Lucius. in fi. de his qui not. infa. Et
adde tex. in l. ob carmẽ. §. ſi teſtes. ſ. eo. Vide Io. Bap. in repe.
l. admonendi. ff. de iureiur.
b P.PAV.P. ¶ Item quero. Vide Iaſ. in prin. C. de iu. delib.
c ALEX ¶ Teſtis. Adde quod no. in l. fi. §. j. C. de iure delib. per
gl. in c. cum cauſam. el j. in verb. de cauſis. extra eo.
d P.PAV.P. ¶ Facto partis. Vide Bal. in c. cum cauſam. extra de
teſti. Signo. in cõſi. cl. Bar. in trac. de teſti. circa fi. Bal. in rub.
C. de fide inſtr. ver. venio ad ſecundum.
e ALEX. ¶ Ad vnum. Si teſtis dicat ſe cognoſcere ſi ipſum vide
ret debet exhiberi, per gl. in c. cum cauſam. ſ. alleg. Bald. in l. j.
ſ. ſi ex noxa. cauſa aga. ⁊ Bar. in d. l. ſi cum exhibuiſſent.
f POMA. ¶ Ego cognoſcerem. Vide Iaſ. in l. ij. C. de bo. poſſ. ſe-
cundum tabu. Barb. conſi. xxix. vol. j. vbi no. contrariũ. Et ad-
de quod teſtificãs ſuper verbis pre omnibus, debet cõcordare
etiam continentiã verborum, vt per Barb. cõſi. iij. vol. ij. Alex.
conſi. cxiij. vol. iij. ⁊ late cõſi. xiij. vol. ij. Fel. c. ex tenore. de teſtib.
⁊ in c. cum cauſam. eo. tit. Barb. conſi. xxv. vol. v.
g ALEX. ¶ No. ꝙ ſi teſtes. Idẽ dr̃ hic Iac. de But. ꝑ iſtum tex. ⁊
ſic ſufficit ꝙ in facto in principali cõcordẽt, licet nõ quo ad cor
ticẽ verborũ. Pro hoc c. dudũ. cũ gl. in verbo, ſubſtãtia. de cõ-
uer. cõiu. ⁊ in c. cũ eccleſia. cũ gl. de cauſa poſ. ⁊ proprie. ⁊ no. Io.
An. in c. nihil. de ver. ſig. vbi dr̃, ꝙ imo meli⁹ dicũt ꝓbare teſtes,
qñ per diuerſa verba deponũt, in eundem rei finẽ, quã ſi per ea-
dẽ verba, nã tunc non bene probant, ꝑ iſtũ tex. Nec obſt. ꝙ not.
Ant. in d. c. nihil. quia loquit qñ tractat de probãdo verba for-
malia, vt quia teſtes interrogentur que fuerint formalia verba
teſtatoris. nam tunc oportet quod etiã in forma verborũ con-
cordẽt, vt no. Ant. in c. cum eccleſia. §. nos igitur. de cau. poſſ. ⁊
Bal. in c. bone. el. j. de elec. ⁊ ibi. dicit ꝙ ſi duo ſunt teſtes, quorũ
vnus deponit quod Titius promiſit Seio duos ſolidos, alter
deponit xxiiij. denarios probabunt, ⁊ dicẽtur cõteſtes. l. que ex
trinſecus. ⁊ quod ibi no. de verb. obli. niſi eſſent interrogati de
qualitate vocis, vt quia iudex interrogaſſet quib⁹ verbis vſus
fuit, ⁊ vnus dicit, ꝙ promiſit duos ſolidos, alius dicit quod ꝓ-
miſit xxiiij. denarios, iſti dicẽtur eſſe ſingulares, nõ omitto, ꝙ
etiam in dubio teſtes preſumuntur eſſe cõteſtes, ſi congrua in-
terpretatione verborũ hoc fieri poteſt, ſecundũ Inn. in c. quali-
ter ⁊ quãdo. de accu. ⁊ Spec. in ti. de inquiſi. §. nũc tractem⁹. in
verbo, ſuper probatione aurẽ. Bal. in l. ij. de ſecũ. tabu. ⁊ in l. de
quib⁹. ff. de legib. dixi in l. ſi tamẽ. §. arbiter. ſ. de arbitr. ¶ Ad
de vt per Ang. conſi. cclxxiij.
P.PAV.P. ¶ Vide Ang. in l. ſi quis ex argentarijs. §. j. ff. de edẽ.
Ale. cõſi. cxx. in ij. vol. in verbo, ſed do. Pet. Io. and. in c. nihil.
de ver. ſig. Limita tamen iſtud quãdo teſtes eſſent aliquãtulũ
ſuſpecti, ſecus ſi eſſent bone fame. Ita Bald. de pace Cõſtan. in
§. fi. Itẽ limita in duobus, ſecus in tribus ſecundum Alex. cõſi.
xlvij. inc. aliũde. in ij. vol. Vide etiã in materia quam habes in
repe. in verbo, teſtis. in eo ver. ad poſ. Alex. i verb. teſtes. ibi, in
facto, vide Io. de Ana. conſi. lxxvj. in prin.
h ALEX. ¶ Facias quod dictum. De hoc dixi in l. ſi librarius. de
reg. iur. ⁊ not. Bal. de pace Cõſtan. in vlt. ver. ⁊ Bal. in l. teſtiũ.
C. de teſtib. ⁊ An. in l. ſi quis. §. j. de eden. ⁊ vide per Io. Andr.
in c. nihil. de verb. ſign. ⁊ dixi ſ. eo. l. ob carmen.
i POMA. Itẽ dico. Vide Iaſ. in l. ſi pene. §. ſi putẽ. ff. de cõdi. ind.
k P.PAV.P. ¶ Dixit. Vide in reper. in verbo, teſtis, ad finem.

1 ☞ Fama per ſe non probat, licet probationem coadiuuet.
2 Fama quomodo probetur.

a **§. Eiuſdem quoque.** [a] Declaraui iſtũ §. i l. admonẽdi. ſ. de iureiu.

1 ¶ No. † ꝙ fama per ſe non probat, ſed probationẽ[b] coadiuuat.
b Dicit tamẽ gl. hic, ꝙ fama facit ſemiplenam probationẽ, ꝙ dic
2 vt dixi i d. l. admonẽdi. ¶ † Quero qualiter fama probet?[c] Gl.
c dicit, ꝙ per duos teſtes ꝓbatur, qui dicant, ꝙ maior pars[d] po-
d puli ſic ſentit. Aduerte ne erres, naz ſi dicerẽt maiorẽ partẽ po
puli ſic ſentire, ⁊ redderẽt cauſam, ſcilicet, q2 hoc audiuimus di
ci a maiori parte populi, ꝙ dictũ eorũ nõ teneret. Nam teſtis
dz teſtificari de his, q̃ pceperit ꝑ aliquẽ ſenſuz. vt C. eo l. teſtiũ.
⁊ l. qui teſtamẽto. in fi. ſ. de teſta. ſed ꝙ maior pars populi hoc
ſentiat, hoc non cõſiſtit in ſenſu vt percipi poſſit. Itẽ aduerte,
quod nõ ſufficit dicere quod eſt publica vox ⁊ fama, quia ſic pu
e blice dicitur. Poſſet enim eſſe quod vnus ſolus[e] homo publice
diceret, ſz deberet dicere quod audiuit dici a maiori parte gen
f tium.[f] Dixi plene in l. de minore. in §. tormenta. ſ. de queſt.

ADDITIONES.

a ¶ Eiuſdem quoq;. Vide de materia huius §. Sali. in l. ea qui
dem. C. de accu. in fi. Si eñ teſtis deponit de fama, ⁊ interroga
tus a quib⁹ audiuit, ⁊ reſpõdet ab vno, nõ probat. vt per Bar.
in d. l. de minore. §. tormẽta. ver. quero quid ſi teſtis dicit. ſ. de q̃
ſtio. ſicut nec probat, quãdo neſcit dicere a qb⁹ audiuerit. Nota
per Inno. i c. qualiter. de accuſa. ⁊ Spec. in tit. de inquiſitiõe. §.
nunc tractemus. ⁊ Bar. in d. l. de minore. P.PAV.P. ¶ Vide Fe-
ly. in c. veniens. ij. de teſtib.
b POMA. ¶ Sed probationem. Vide Alex. conſi. cxv. alias cxxv.
vol. iiij. ⁊ conſi. cxvij. eo. vol. ⁊ conſi. xix. col. j. volu. j. Cepo. con-
ſi. xxxiiij. ⁊ conſi. xlij. Barb. conſi. xc. ⁊ conſi. lxxxiiij. ⁊ conſi. viij.
vol. j. Et quid ſi ſcit dicere, a quibus audiuit, vide Ale. cõſi. clv.
incip. alias conſultus. vol. v.
c ALEX. ¶ Fama ꝓbet. Fama eñ nõ probat plene, vt hic no. i c. ve
niẽs. de teſti. el j. ⁊ i l. admonẽdi. cũ ſimi. de iureiu. Et ad hoc vt
probetur fama, requiritur ꝙ teſtes interrogati aſſignẽt cauſas
probabiles, ex quib⁹ populus inductus ſit ad ſic credendũ, als
niſi probent iſte probabiles cauſe, a quibus fama traxit origi-
nẽ, non diceretur probata fama, ſed dicetur potius probata de
vana voce populi, q̃ exaudiri nõ debet. l. decurionũ. C. de penis.
Ita Bar. in d. l. de minore. §. tormẽta. de qõ. ad fi. ⁊ Bar. in l. ꝓ-
prietatis. C. de proba. ⁊ in l. diffamari. C. de ingenuis. ⁊ Sal. in l.
ea quidẽ. C. de accu. ⁊ Ant. in d. c. veniens. ⁊ non ſufficit dicere ſe
audiuiſſe a multis, ſz a maiori parte, vt no. gl. ⁊ doct. ⁊ hic Bar.
in d. §. tormenta. ⁊ doc. in c. cũ oporteat. de accu. Adde qñ fa-
ma probet ⁊ quãdo faciat indiciũ. Bal. con. cxxxj. ij. li. ⁊ a quib⁹
etiã debet naſci, ⁊ qualis debeat eſſe, per eundẽ conſi. clxxi. j. li.
d ALEX. ¶ Pars populi. Si eñ teſtis deponẽs ſup fama qñ in
terrogat qd ſit fama dr̃ ꝙ ẽ audire reſq̃ dicunt ꝑ iſtũ, ꝑ illũ ⁊ ꝑ
aliũ: q2 apparet ſe nõ intelligere famã, nõ ꝓbat, vt ꝑ Bar. in l. j. ſi
cert. pe. Bar. in l. j. ff. de ijs qui ſunt ſui, vel alie. iur. ⁊ in l. data. C.
q accuſa. ⁊ Imo. in l. ſtipulatio iſta. §. hec quoq;. de ver. obl. Si
eñ teſtis deponit per verbũ pluralis numeri, videlicet ſe audi
uiſſe iter clericos, nõ eſt ꝓbata fama, q2 illa ꝟba verificãt i duo
bus. l. inter illã. de ver. ſig. l. libertas. §. fi. de manu. teſt. Itẽ ſi di
cit ſe audiuiſſe a plurib⁹, q2 plures dicunt duo l. vbi numer⁹ ſ.
eo. c. pluralis. de re. iur. in vj. Inſti. de iure perſo. i fi. no. in l. j. §.
hoc reſcriptũ. ad Sil. c. ad noſtrã. de re. ec. q2 nõ dr̃ ꝓbata fama.
e ALE. ¶ Sol⁹ homo. Si eñ diceret, ꝙ audiuit a multis, minime
ꝓbat, q2 multi dicunt duo, vel tres. l. j. §. hoc reſcriptũ. ff. ad Sil.
Inſtit. de iure perſo. §. fi. l. licet Imperator. de leg. j. no. c. lato-
res. de cleri. excommunica. depoſi. miniſt. ſicut nec probat ꝙ pu-
blice ita admittitur, vt hic per Bart. in d. l. de minore. ⁊ in l. La
beo. de ſupelle. leg. ⁊ Bal. in addi. Specu. in ti. de ſenten. ⁊ doct.
in c. cum oporteat. adde de teſte, qui dixit, publice dicit. Bal. in
addi. ad Spe. in ti. de ſententia.
f P.PAV.P. ¶ Parte gentiũ. Vide Alex. cõſi. xx. vo. iiij. Aret. cõſ.
lxxiiij. ⁊ que Bar. hic tenet, vide Aret. in l. heredes palam. in ꝑn.
ff. de teſta. Iaſ. in l. nõ hoc. verſi. vi. C. vnde legit.

1 ☞ Maleficium debet probari per teſtes, ⁊ nõ per inſtrumenta.
2 Adminicula inſtrumẽti probantur per inſtrumenta.

a **§. Idẽ diuus** [a] No. ꝙ maleficia nõ ꝓbantur per in-
ſtrumẽta, ſed debent probari per te-
1 ſtes † viuos. Poſſunt tamen produci inſtrumẽta[b] ſuper his que
b pertinent ad adminicula maleficij, vt in cauſa adulterij, ſi produ
duco inſtrumentũ matrimonij, vel in actione legis Aquilie pro
2 duco inſtrumẽtũ † ad probandũ dominiũ rei, vt not. per doc. in
l. pen. de probat. ⁊ in l. in ſenatuſconſultum. in princ. ſ. ad Turp.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Idẽ diuus. Vide Bar. in l. magiſtratib⁹. ſ. de iu. om.
iudi. ⁊ in l. ij. ſ. de cuſto. reorũ. vide in d. l. in ſenatus. Itẽ per iſtũ
tex. in verſ. nã ipſos interrogare ſoleo. dixit Bal. in c. j. de teſti.
ꝙ teſtis non poteſt deponere dictum ſuum in ſcriptis. De quo
vide per Bar. in l. Theopompus. de dote preleg. Canonizatus
eſt hic tex. iiij. q. iij. c. placuit. §. item. ¶ Adde an maleficia pro-
bentur per inſtrumenta, Fede. cõſi. cxcix. POMA. ¶ Vide Feli.
c. cũ cauſam. de teſti. ⁊ quid dicat per iſtum tex.
b POMA. ¶ Inſtrumẽta. Intellige de extraiudicialib⁹, alioquin
eſſent facta in iudicio bene probarent. Bal. in l. fi. C. de teſtib.

1 ☞ Impubes non admittitur ad teſtimonium.
2 Pubes factus an teſtificetur de his q̃ vidit in etate pupillari.
3 Periurus vel infamis, vel exiſtens in peccato mortali quãdo
admittatur in teſtem.
4 Teſti ſi obijciatur ꝙ eſt criminoſus debent apponi omnes cir
cũſtantie criminis, ſicut in libello.
5 Infamis contra infamem admittitur in teſtem.

a **§. Lege Iulia.** [a] No. † ꝙ impuberes nõ admittũ-
1 tur ad teſtimoniũ. ¶ Sed quer-
2 † an facti puberes[b] poſſint teſtificari de eo quod ante viderũt Glo.

Gl. mouet hic iſtam q. ⁊ in l. ad teſtiũ. in princ. ꝛ. de teſti. ⁊ in l. no
tionem. §. inſtrumentorũ. ꝛ. de ver. ſig. ⁊ vbiqꝫ determinat eodeʒ
modo diſtinguendo, ſcilicet prout hic in gl. Ubi autẽ gl. dicit fa
ctum puberẽ poſſe teſtificari de eo quod ante vidit, intellige dũ
c tũ ᶜ egreſſus ſit infantiã, alias ſecus. l. excipiunt. §. j. ꝛ. ad Silla.
d ¶ Querit gl. ᵈ † quid de eo q alias deierauit. ᵉ Itẽ qd de ho
3 micida vel alijs q ſunt ĩ peccato mortali, circa qꝺ vide extra e. c.
e antep. Et aduerte, quando † contra teſtem excipitur, ꝙ eſt cri
4 minoſus, debent poni in tali exceptione omnes circũſtantie cri
minis ſicut in libello accuſationis. vt in c. preſentium. de teſti. in
f vj. ¶ Ultimo ᶠ no. quod propter infamiam teſtes repellunt a
5 teſtimonio. † Quod intelligit gl. niſi contra pariter infamem. *
* De quo dic vt per Iac. de Are. l. cũ mulier. ꝛ. ſol. mat. ⁊ ibi dixi,

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ L. Iul. An factus pubes poſſit teſtificari de viſis in
pupillari etate, adde gl. Inſti. de teſta. §. teſtes. Et vide in c. re
latũ. xxxvj. diſt. ⁊ omnino Bal. in l. j. de ſacroſanc. eccle. Uide an
qualitas ſuperueniens faciat eum admitti, Bar. in l. j. in §. Irex
Seuerus. de queſtionibus. Adde vt per Ro. conſi. clvij.
b P. PAV. P. ¶ Puberes. Uide omnino Com. conſil. xcj. incip. an
productus inteſtem. per totum, vbi late tangit. ⁊ ibi etiã multa
ponit ad excuſandum eum a pena falſi, ſi depoſuit de longo tem
pore, ita quod concludatur tempus infantie, de veriſimilitudine
non poteſt recordari, ⁊ ibi vult, ꝙ non preſumitur dolus in tali
ter deponente, ſed potius error.
c POMA. ¶ Dum tñ. Uide Fel. in c. cum nobis. de preſcrip.
d POMA. ¶ Querit gl. Uide Fel. in c. ex parte. de teſtib. Oria. in
repe. c. quoniã ꝯ falſam. de probat. Fel. c. ij. de excep. Barb. conſ.
xj. vol. iiij. vbi ponit maxime quid in homicida.
e ALEX. ¶ Deierauit. De teſte homicida, ⁊ periuro, ⁊ qui eſt in
peccato mortali. ⁊ qd de excõmunicato, ꝺ iſtis vide Bal. ĩ auth.
ſi teſtis ꝓductus. C. eo. Bal. in l. iubemus. C. eo. ti. Inn. in c. pia.
de excep. ĩ vj. ⁊ Bal. in l. nullum. C. eo. De infami. in l. cũctos po
pulos. C. de ſum. Tri. ⁊ ibi Bar. in ix. oppoſ. Bal. in v. op. Alex.
conſi. xj. vbi tangit quid in crimine leſe maieſtatis. ¶ Et an ad
mittant, ⁊ quid in vſurario, dic ꝙ repellitur, vt l. improbũ. ⁊ ibi
Bal. C. de infa. etiam ſi penitentiam fecerit ⁊ reſtituerit ſꝫ eũ. Et
de eo q eſt in peccato mortali vide gl. in l. ſi. C. de infa. vbi omnes
ſunt infames, ergo oẽs repelluntur. Et de excommunicato, here
tico, ⁊ infideli ꝙ repellatur, tex. eſt ij. q. vij. c. ſi hereticus. Et de
teſte periuro, qui alias dixit falſum, vide Bal. poſt gl. Bar. in l.
ij. ꝫ. de fide inſtru. ⁊ de excommunicato, per Bal. in l. i. C. de here.
inſti. ⁊ ibi quid de bannito. Et vide Bal. de iſtis criminoſis in d.
auth. ſi teſtis ꝓductus. Et quando excipitur ꝯ teſtem quod ſit
criminoſus, no. hic formaʒ, ⁊ adde Bar. in l. j. ad ſi. C. de teſtamẽ
tis. Sed quid ſi produceretur excommunicatus contra excom
municatum, vide gl. in c. teſtimonium. extra eo. Sed Spec. in ti
tul. de teſte. §. fin. in verſicu. item excipitur. dicit, quod per hoc
omes debent repelli cum nemo ſine crimine viuat. diſtiugue vt
ibi per eum.
f ALEX. ¶ Ultimo no. Uide Bart. ⁊ Bald. in l. in arenam. C. de
inoff. teſtamen.
POMA. ¶ Uide Barb. conſi. iij. col. j. vol. ij. ⁊ conſi. xj. vol. iiij.
1 ☞ Conſuetudo loci iudicij inſpicitur, quo ad ordinem loci iudi
dicij, ſecus in his, que pertinent ad litis deciſionem.

a
1 **§. Teſtes.** ᵃ No. tex. ꝙ in † his, q̃ ſpectant ad litis ordinationem, debemus inſpicere conſue
tudinẽ loci vbi agitur, vt hic. ⁊ C. de iura. calũ. l. ij. circa fin. ⁊ C.
quemad. teſta. ap. l. ij. ſecus in his, que pertinent ad litis deciſio
nem, vt dixi in l. ſi fundus. ꝫ. de euic. ⁊ l. j. ꝫ. de vſur.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Teſtes. Adde qꝺ dt Bar. in l. ſ. §. ſi. de vent. inſpi. Ad
de tu, ⁊ vide Alex. in conſil. lxxxiiij. ĩ v. vol. vbi per iſtũ tex. dt ꝙ
iudex ex officio dꝫ ſe ꝺ ſtylo informare. POMA. ¶ De qua ꝯſue
tudine, debet ſe iudex informare vt dicit hic tex. ⁊ poteſt hoc fa
cere ex officio ſuo. ita Alex. cõſi. xxviij. vol. iij. declara vt per Ro
ma. ſing. dcliij.

LEX IIII.

1 ☞ Teſtis ſe ingerens ad teſtificandum quando repellatur.
2 Teſtis pro domino ſubditus quando poſſit eſſe.
3 Iudex a ſeipſo poteſt ſe informare an de ꝯſuetudine ita fuerit
obſeruatum.

a
*
1
2 **Lege Iulia.** ᵃ Iſta lex innuit ꝙ ij, de qbus in hac lege poſſunt admitti
volẽtes, ⁊ ſic eſt arg. * † lꝫ teſtis ſe ingerat ad teſtifi
candum, non tamen repellitur a teſtimonio. De quo
dixi in l. que omnia. ꝫ. de proc. dixi in l. poſt legatum. ꝛ. de his qui
b bus vt indi. ¶ † No. qꝺ quis non põt ᵇ producere in teſtem ali
c quem ſuum ſubditum. de quo vide Cy. in l. iiij. C. eo. Itẽ ᶜ no. hic
3 tex. in §. ſed diui. quod quando quis allegat † de conſuetudi
d ne ᵈ ſic eſſe ſeruatum, qꝺ iudex pt a ſeipſo interrogare tabellio
nem an fuerit ita de conſuetudine ſeruatum, vt hic in tex. in ſi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Lege. Utrum iſta lex locũ habeat ſi alias veritas ha
beri non pt, vide Hoſt. ⁊ alios in c. j. de teſt. cog. ⁊ Spec. ⁊ Ioã.
And. in ti. de teſti. §. de teſtium. in verſi. ij. cũ ſeq. POMA. ¶ Ui
de quid per iſtum tex. dicit Fel. in c. dilectorum. de teſt. cog.
* CLAVD. ¶ Eſt arg. No. ꝙ dꝫ in actis apponi, qñ tales perſone
deponũt, qꝺ volẽtes ⁊ ſpõte deponũt, alias ꝑſumeret depoſitio
coacta, Bar. poſt Cy. in auth. preſbyteros. C. de Epiſc. ⁊ cler. li
cet Bal. ibi contra. Sed cum Bar. ⁊ Cy. tranſit idem Bald. in l.
alia eſt cauſa. C. de ijs, quib. vt indig. Bart. l. poſt legatum. ff. illo
titulo.
b ALEX. ¶ Non poteſt. Uide ꝛ. eo. l. idonei.
c ALEX. ¶ Itẽ. No. qño ꝓbat ſtylus, ⁊ ꝯſuetudo, ⁊ ad Bar. hic, ad
de Bal. in l. j. in ſi. C. vt que deſunt aduoc. Uñ facit qꝺ ſup infor
matione fame dixit Ant. de But. in c. cũ in tua. de ſpõſa. ad ſin.
de ꝯſue. ⁊ Cyn. in l. ij. in verſ. ſecundo q̃rit. circa ſi. C. que ſit long.
ꝯſuet. ⁊ vide Alex. ꝺ Imo. ĩ cõſ. xiiij. col. j. in v. vol. POMA. ¶ Ui
de Alex. cõſi. xiiij. col. j. vo. v. ⁊ cõſ. lxxxij. vo. iij. Uide Alexã. in l.
iiij. §. hoc aũt iudiciũ. de dam. infec. verſi. item iudex ſi propter
informandum. ⁊ latius in l. more. ff. de iuriſd. om. iudi.
d P. PAV. P. ¶ De ꝯſuetudine. Adde Alex. in l. iiij. §. hoc aũt iudi
ciũ. in verſi. itẽ iudex, ff. de dam. infect. Cõſuetudo em̃ notoria nõ
indiget ꝓbatione. vide in l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. §. ijdẽ Pollio
ni. de adult. ⁊ in l. liberorũ. in princ. in apoſtil. magna. de verb. ſi
gni. Et de illa cõſuetudine ſꝫ quã filios fratrum appellamus ne
potes, qꝺ nõ egeat ꝓbatione. Et ad dictũ Bar. hic qꝺ ꝓcedat ẽt
quaſi cõſuetudo nõ eſſet notoria, vide Alex. in l. j. C. vt q̃ deſunt
aduo. In ꝯtrãn vide Iaſo. in aut. iubemꝰ. in ij. uo. C. de iudic. Ui
de ad iſtud dictũ Bar. Alex. cõſi. xiiij. vo. v. col. j. vbi etiam dicit,
quod talis informatio poteſt aſſumi ꝑ iudicem parte non cita
ta, ⁊ qꝺ ſufficit ſolum eam improbari per famam.

LEX V.

1 ☞ Perſone que non poſſunt cogi ferre teſtimoniũ ꝯ alios, qñ
poſſunt pro his teſtificari.
2 Teſtificari qui non poſſunt cogi, an volentes admittantur.
3 Lex, in legibus, habet locum etiam in ciuilibus.

a
1
b **In legibus.** ᵃ Uides hic qꝺ q̃dã ꝑſone nõ cogunt ferre teſtimonium ꝯ
alios. ¶ † Sed q̃rit ᵇ an pro eis poſſunt teſtificari?
Et gl. dt qꝺ nõ, qꝛ dictũ teſtis debet teneri ꝓ vtraqꝫ
c parte. In ꝯtrãn ᶜ facit l. qꝺ fauore. C. de legibꝰ. Uñ doctores di
cunt ſic, qñqꝫ ſolus fauor eſt impedimento, ne qs cogat ferre te
ſtimonium ꝯ certas ꝑſonas, ⁊ tunc pro eis admittit. argu. d. l. qꝺ
fauore. Aut eſt fauor ⁊ reuerentia debita, vt in liberto, q dꝫ reue
rentiã patrono, ⁊ tunc nõ admittit. Ita loquit gloſ. in l. p̃ced. in
2 verbo, patroni. ¶ Quero † an volẽs admittat? Reſpon. eſſe
diſtinguẽdũ eodẽ mõ quo ꝫ. dixi, qꝛ hec lex eſt ẽt facta in fauorẽ
teſtiũ, vt ꝯ dictas ꝑſonas nõ cogant ferre teſtimoniũ, vt no. per
3 doctores. C. eo. tit. l. eos. in vlt. q̃ſtione. ¶ Sꝫ † q̃rit gl. in l. p̃
cedenti. in verbo, ne denuntietur. vtrum habeat locum hec lex in
ciuili, ⁊ gloſſ. determinat quod ſic.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ In legibꝰ. Sꝫ qd ſi qs fuit coactus ad veniẽdũ, poſtea
teſtificauit ſponte? vide Bar. in l. ſi qñ. C. eodeʒ. Quero in hac
materia vtrum ille q leuauit me de ſacro fonte, vel tenuit in chri
ſmate, poſſit eſſe teſtis? Bal. in l. parentes. C. eo. qꝺ ſic: qꝛ nõ re
peritur ꝓhibitus vt ibi, qd in alumno, ⁊ ibi diſtinguit, aut du
rat domeſticus, aut non, ⁊ ibi ẽt qd de p̃lato in cã eccleſie? Quid
de ſocio in re cõi, vide Bal. in l. omnibus. C. eodẽ. ⁊ in l. quoniam.
eo. ti. ⁊ ibi qd de ſocio itineris, ⁊ de quolibet ſocio, ⁊ per Bar. in
l. j. §. ſi ſeruus. ff. de queſt. ⁊ Bar. in d. l. quoniam. ⁊ ibi gl. ¶ Ad
de an ſocius poſſit eſſe teſtis pro ſocio, Ang. conſi. ccxcv. An pri
uignus pro vitrico, per Bal. conſi. cccclxxviij. iiij. lib. An frater
conſanguineus pro fratre, per Bal. conſi. cclxxv. iiij. lib. An affi
nis, vide Angelum conſilio cxciiij. vbi dixit quod lꝫ teſtis inter
rogatus an ſit affinis, reſpondeat, quod non quod per hoc non
repellitur a teſtimonio. Rationem ibi vide.
b ALEX. ¶ Querit. Et adde qꝺ ſi qs nõ põt pro me teſtificari, ⁊
a parte aduerſa producitur, poterit pro me deponere. l. ſi quis
teſtibus. C. eod. Bal. in l. parentes. C. eodem. ⁊ ibi etiaʒ habetur
an ꝓhibiti ferre teſtimonium contra aliquos, poſſunt pro eis,
⁊ qui de iure non coguntur, an illi poſſunt teſtificari, ſed quid

ſi aliquis non poſſit eſſe teſtis pro aliquo, an poſſit admitti cõtra eũ? dic q ſic, vt patet ex no. p gl. ⁊ Bal. i l. ij. C. e. Et add iſtis qd legit ⁊ no. C. e. l. parẽtes. ⁊ adde Bart. in l. qui teſtamento. in q. de fratre. j. de teſtam. Item adde qd ſi qs eſt prohibitus teſtificari ꝯ me ſub pena, ego non poſſum renuntiare illi prohibitioni. l. libertorum. vbi gl. ⁊ Bal. C. e. ſecus ſi non eſſet penalis, ⁊ per id quod no. gl. in l. ij. C. e. ⁊ quod dixi poſt Bar. in l. quos prohibet. de poſtu. Sꝫ an ad pias cauſas libertus teſtificetur cõtra patronum, Bal. quod ſic, in l. j. C. de ſacroſan. eccle.

c POMA. ¶ In contrarium. Vide Alex. in conſi. lxxvj. vol. ij.

LEX VI.

i ☞ Subditus pro domino an teſtificetur. ⁊ nu. 2. ⁊ 3.

a **Idonei.** a Glo. intelligit hic in pari cauſa, ſcilicet ratiõe patrie poteſtatis vel dominij, ⁊ ſm ✝ hoc ſeqret, q vnus rex, vel vnus comes, nõ
i poſſit pducere teſtẽ de comitatu ſuo. Iſtud nõ credit
2 Pet. qd dic vt no. p Cy. C. e. l. iiij. ¶ Itẽ qro, ✝ an domin9 b p
b ſubdito poſſit eẽ teſtis, vide extra, d offi. deleg. c. cãꝫ q. ¶ ✝ Que
3 rit gl. an i cã vniuerſitatis vl collegij liceat alicui de collegio vl vniuerſitate ferre teſtimoniũ. d q p do. C. e. l. parentes. i penult. queſt.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Idonei. Vide Fel. in c. in literis. de teſti. Imo. conſi. xxxv. ⁊ q ſcripſi ad Barto. l. qui teſtamento. §. quecũqꝫ. de teſta. P. PAV. P. ¶ Vide Alex. cõſ. lxxxviij. verſi. Itẽ nõ obſtat. vol. v.

b ALEX. ¶ An domin9. Vid ſ. e. l. lege Julia. i pnc. Vtrũ aũt vaſall9 poſſit eſſe teſtis ꝯ dominũ? vide Bal. in l. libertorũ. C. eod.

LEX VIII.

a **Inuiti.** a Gl. hic in verbo, non lꝫ. qrit qd, ſi aliter veritas ſciri non pt. Et determinat gl. qd nõ cogit ad hoc dicẽdum venire ad iudiciũ, ſed
b iudex b dꝫ ad eos mittere officiales. Pro hoc facit fi. is huius legis ſimpliciter intelligẽdo, ⁊ l. iuſiurãdũ ⁊ ad pecu. ias. §. pe. ſ. de iuretur. melius i l. ad pſonas egregias. ſ. illo ti. alias eſſet abſurdum, ⁊ idem tenet Jac. But.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Inuiti. Adde pmo, qd imo, qñ veritas aliter nõ pt, cogunt pſone in hac l. expreſſe teſtificari, vide Ro. ſing. ccccxix. incip. tu habes. vbi alleg. Jo. And. in c. j. extra de teſti. cog. Et ibi vide de veritate iſtius Fel. Cui aũt incumbat onus probãdi veritatem, aliter haberi nõ poſſe, vide Fel. in c. ſup eo. circa fi. extra de teſti. cog. ⁊ ibi ẽt an clerici ſint priuilegiati, vt nõ teneãtur teſtificari. Itẽ no. qd illi, q de iure ciuili nõ tenent teſtificari, tñ de iure cano. pp peccatũ cogunt, vide Bar. in tract. diffe. inter ius ciuile ⁊ cano. Itẽ no. qd vbi iſte pſone, q nõ poſſunt cogi, producunt dꝫ ſcribi in actis, qd voluntarie pducunt ⁊ deponũt, vide Nellũ in trac. de teſti. Bar. in auth. preſ byteros. ad fi. C. de Epiſ. ⁊ cler. Itẽ de materia iſtorũ q nõ poſſunt cogi, vide Alex. in trac. d teſti. in vlti. parte pme partis pncipalis. Alex. ¶ Inuiti. Vide Hoſt. ⁊ doc. i c. j. de teſti. cog. ⁊ Jo. And. in ti. de teſte. §. de teſte. verſi. j. cum ſeq. POMA. ¶ Vide aliqua per Fel. c. j. de teſt. cog. ⁊ ſeq.

b ALEX. ¶ Sꝫ iudex. Et hic eſt gl. no. in fi. quã tene mẽti ppetuo in materia teſtiũ, qd teſtis ẽt nõ habilis, ⁊ nõ fide dign9 rogatus in inſtrumẽto admittit ⁊ pbat, qꝛ vr approbat9. Similis eſt gl. in aut. d teſtib. §. ⁊ lꝫ. in fi. in v. ſupplicijs. in gl. parua, allegat l. ſi qs. C. eod. no. Bal. C. eod. l. parẽtes. Et ad hãc legẽ adde qd lꝫ teſtis ſit citãdus, nõ tñ dꝫ inuit9 deponere ſm Baldũ in l. parentes. C. eo. circa princ. vlt. col. ⁊ Bar. in l. libertorũ. eo. tit.

LEX IX.

Teſtis. De hoc dic plene in l. qui teſtamento. j. de teſtam.

LEX X.

i ☞ Venditor in cauſa executionis an ſit teſtis.

a **Nullus.** a Querit gl. nunquid venditor in cauſa euictionis poſſit eſſe teſtis? Diſtin
i gue, ✝ qꝛ aut de euictione tenetur, ⁊ non põt eſſe teſtis, qꝛ in re ſua tunc eſſet teſtis. Aut non tenetur de euictione, tunc ſecus. Sed Pet. aliter dt, videlicet quod nullo modo poſſet eſſe teſtis, ad ſimilitudinẽ proxenete, quod dic vt in l. omnibus. C. eod. ⁊ ibi per Cy.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Nullus. Vide Bar. in l. ab executore. §. j. j. d app. Ad de qd hic p gl. cautela eẽ poſſit qd qs vẽdat vl cedat ſua iura tertio, cũ hoc qd ipſe non teneatur de euictione, ⁊ poſtea ad petitionem emptoris, vel ceſſionarij, poterit eſſe teſtis in cauſa. Et hec eſt vtilis cautele, quãdo dominus vendens vel cedens non haberet niſi vnũ teſtem ad probandum de iure ſuo. Nã tũc ipſe poſtea poterit eſſe teſtis. Que cautela an vera ſit, vide p Spec. in ti. de procu. §. ſequitur. in fi. ⁊ Cy. ⁊ Bal. in l. omnibus. C. eod. Bult. in l. ⁊ heredi. in princi. ſ. de pac. ⁊ quod in ſimili no. Bald. in l. j. §. ſi ſeruus. de queſtio. per Bal. ⁊ Angel. in dicta l. ⁊ heredi. §. nos aũt. ſ. de pac. per d. Ant. in d. c. ſuper. d teſti. ¶ Adde qd cautela non vr bona per ea que conſuluit Rom. reprobato Spec. conſi. ccclxxxij. POMA. ¶ Vide Fely. in c. inſuper. verſ. iij. querit de teſtib. Barb. cõſi. liiij. vol. j. Imo. cõſi. lviij. Alex. cõſil. clxx. vol. j. Et qd venditor nullo modo poſſit eſſe teſtis vid Ro. conſi. ccclxxxij. Vide omnino pulchrum exemplum ad hãc l. per Alex. conſi. cix. volu. v.

LEX XIII.

a **Queſitum.** a No. quod cauſa euitande abſurditatis debet fieri extẽſio legis ad caſum non expreſſum habentem ſimilem rationem.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Queſitum. Et ſic no. quod magis attenditur mens, quam verba, Vide Alex. conſil. lij. ⁊ conſi. liiij. vol. iiij.

LEX XVI.

Qui falſo. De materia huius legis dixi in lege, eos. j. de falſis.

LEX XVIII.

i ☞ Argumentum a contrario conſenſu legis valet.

a **Ex eo.** a Not. hic ✝ argumentum a cõtrario ſenſu
i legis valere, ⁊ eſt tex. de hoc in l. j. §. huius. de officio eius cui mandata eſt iuriſdictio.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Ex eo. Vide Jaſ. in l. j. in prin. verſi. iiij. not. ff. de offic. eius cui manda. eſt iuriſdi. POMA. ¶ Adde qd nõ põt ſumi iſtud argumentũ a ꝯrio ſenſu, Bal. cõſi. vij. vol. j. Et ſi qs nõ poſſet renuntiare legi, nec argumẽtũ inſurgeret a ꝯrio ſenſu Bald. cõſ. cxliij. vo. ij. Mod. l. j. §. huius rei. iij. no. ff. de offi. eius. text. in l. in poſſeſſionem. §. j. ex quib. cauſ. in poſ. eatur.

LEX XXI.

i ☞ Teſtibus dignioribus etiã paucioribus numero creditur magis quam pluribus numero, ſiue ab eadem parte ſiue a diuerſis producantur.

2 Teſtium dicta, varietas loci, ⁊ temporis, quãdo reprobat.

a **Ob carmen famoſum.** a

b **§. Si teſtes.** b Hic eſt ſolẽnis §. ⁊ ſepe occurrit in interdicto turbate
i poſſeſſionis. ✝ Hoc tñ intellige, ſiue ab eadem parte ſiue a diuer
* ſis pducant, ſtatur enim potius dignitati q numero, * quod intellige niſi in numero ſit magnus exceſſus, vt extra eo. c. in noſtra et ibi gl. ¶ Vltimo hic eſt quedaꝫ gl. ſuper verbo aſſiſtit q incipit, habetur vt ſ. de proba. l. cum etate. quã credo eſſe addi
2 tionẽ. Dicit gl. no. ✝ q varietas temporis ⁊ varietas loci repro
c bãt teſtes. Item dicit gl. c quod predicta vera, qñ teſtes inducũtur ad probandum aliquod factuꝫ certo tempore limitatum. Sꝫ
d ſi inducantur d ad probandum aliquid nõ limitatum certo tempore, tunc varietas temporis non reprobat eorum dicta, vt ſi vo
e lo probare q poſſederim, e ⁊ ſunt teſtes, qui dicunt, vnus de vno
f anno, alius de alio anno, certe ſufficit. f Non enim inducunt ad
* probandum poſſeſſionem certi temporis * Et iſtam gl. vident approbare doc. C. que ſit long. conſue. l. ij. q. iiij. princ. in verſi. ſed
g cum. ⁊ verſi. ſeq. ⁊ hec eſt mirabilis, ⁊ no. gl. g

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Ob carmẽ. Vide late per Fel. in c. auditis. de preſc. Et an magis credatur pluribus deponẽtibus in ſpecie, q in genere, vt hic per Alex. in apoſt. Vide Alex. in conſi. lxxxviij. ver. quero. vol. v. ⁊ conſi. cl. in verbo, preterea. e. volu.

b ALEX. ¶ Si teſtes. Et iſte §. eſt canonizatus. iij. q. ij. c. placuit. §. itẽ criminali. ⁊ c. ſi teſtes. §. ſi autem ea rei. ⁊ quod dixi in l. ex libero. j. de queſt. vbi vide, ⁊ vide ſex caſus no. per Ro. in rub. de arb. in xvij. q. in quibus caſibus habet teſtibus ſtantibus parib9 numero, quibus magis credendum ſit, vide in c. in noſtra. extra eo. Rom. in rubri. qui teſtes dicantur veroſimilia dicere, ⁊ quando dicantur veroſimilia dicere, ⁊ quod alias eis non credatur, per Bald. in d. l. teſtium. C. eod. et vide ſupra eod. l. iij. in principi. ⁊ dicit Bald. in d. l. teſtium. quod magis creditur paucis teſtibus veroſimiliora dicentibus. Et quando probationes ſunt pares, quid fiendum, vide Bald. in l. fin. C. communia de lega. ⁊ in l. prima. lege, cum magiſtratus. C. quando prouoc. ⁊ Bald. in l. prima. poſt gloſſ. ibi. C. qui ⁊ aduerſus quos. quod ſemiplena probatio non veroſimilis non facit deferri iuramentum. Et quando probationes ſunt pares quid agendum, vide etiam Baldum in l. final. in xj. oppo. ſupra de ſer. et l. qui accuſare, de edendo. ⁊ not. quod ceteris paribus teſtes antiquiores preferũtur, gl. eſt no. in l. cum quid. in gl. j. ſi cert. peta. facit tex. xxxv. queſtio. vj. c. no

vj.c.notificamus.⁊ ſi probationes ſunt pares preferūtur ꝓbationes fauentes iuri communi, ſecundum Bal.in auth. omnes. C.com.de ſuc. Item clericus prefertur, de quo per Ant. in c.ij. ꝺ elec. Et adde qđ magis credit̄ duob.teſtib.in ſpecie deponentibus, quam plurib.in genere, vt ſignanter dixit Nic.de Neap. in l.turpia.in prin.ꝑ ibi no.ſ.de leg.j. ¶ Adde Bal.cōſi.cccclij. lib.iij.vbi dicit ꝙ in iudicio finium regun. cogitur iudex ſententiare, nec pōt dicere, vti poſſidetis, ita poſſideatis. P. PAV.P.

¶ De qualitatibus ex quibus vnus teſtis prefertur alteri, vide Fel.in c.in noſtra.extra de teſtib. Item quod duo teſtes vel plures preferantur paucioribus, etiamſi producantur ab eadē parte, vide etiam Ant.ꝺ But.in c.cum dilecti.in v.no.de elec.⁊ vbi ſunt pares confundūt ſe inuicem. Bal.⁊ Alex.in l.duobus. §.fin.ꝺ iureiur. Circa que vide Aret.conſi.lxxj. vbi ponit an vterqꝫ poſſit de falſo puniri, quando ſunt duo contrarij.

* CLAV. ¶ Quam numero. Quinimo attēditur dignitas vel veriſimilitudo doctrine in teſtibus. Fel.c.auditis.de preſcrip.

c POMA. ¶ Dicit glo. Vide Alex.conſi.xvij.col.fi.vol.iij. vbi ponit pulchrum exemplum ad hanc gl.ſ.quod ſufficit probare in genere ducētas libras ad te perueniſſe de bonis meis, lꝫ in ſpecie non probetur de quibus bonis, ⁊ Alex.conſi.iij.vol iiij.⁊ conſi.xlj.vlt.col.eo.vol.⁊ conſi.cxij.eo.vol. Panor.conſi.xlij.in j.vo. Fed.cōſi.lxiiij. Rom.cōſi.xxx. Fel.c.licet cauſam.de probat,⁊ c.licet ex quadam.de teſtib.in c.auditis.de preſcrip. Barb.conſi.xxix.conſi.xxx ⁊ xxxij.vol.j.

d POMA. ¶ Sꝫ ſi inducatur. Vide Alex.cōſ.lxxij.⁊ cōſi.iij.vo.j. Anc.conſi.xliiij.incip.ex predicta facti narratione.ver.non ob. Barb.conſi.liij vol.j.⁊ cōſi.iij.vo.ij. Card.cōſi.ix. Alex.cōſi.liiij. col.fi.⁊ conſi.lxxij. Pan.pulchre in d.c.licet ex quadam.⁊ Alex.cōſi.c.vol.j. Aret.cōſi.cxxij. Alex.conſi.vij.vol.ij.vbi dicit, ꝙ teſtes dicunt ſingulares qñ interrogant de formalib.verbis, ſi in illis diſcordant, lꝫ conueniant in effectu, ⁊ cōſi.cxvij.volu.ij.vbi ſequit in terminis has gl.⁊ cōſi.cxliij eo.vo. vbi perquirit, qñ ex duobus teſtibus, vnus deponit de viſu, alter de auditu. Vide etiā Bal.conſi.xxix.in ij.parte Auth.conſi.ccccxxxix. Et omnino Alex. conſi.clxxiiij.volu.ij Bal.c.bone.lo.j.de elec. Et no.ꝙ in dubio teſtes preſumuntur cōteſtes. Ita Alex.cōſi.xlvij.vol.ij.⁊ cōſi.lxxxv.vol.v.vbi ponit de teſtibus deponentib.de furore, hereſi, ⁊ infamia, conſi.cxliij.vol.eod. Ful.conſi.clxxij.

e P.PAV.P. ¶ Quod poſſederim. Circa iſtam glo.⁊ deciſi. Bart.an ad probandum aliquid in genere, non limitatum certo loco, ⁊ tempore, teſtes ſingulares ſufficiunt, vide omnino Barb.cōſ.viij.vol.iiij. Alex.conſi.lxxij.iiij.vol.vbi videtur velle contrariā ſententiam eſſe de iure veriorem, lꝫ multa alleget pro iſta opi.glo.vide eundem conſ.c.eo.vol.vbi idem videt velle, vide eundē conſi.lx.circa fi.eod.vol.⁊ conſi.cxlj.⁊ conſi.clxxxvij.in quibus locis aliquando tranſit ſimpliciter cum iſta deciſi.gl. aliquādo inclinat in partem contrariam. Vide Pet.de Anc. cōſi.ccccxl. Vide omnino de veritate iſtius Feli. in c.lꝫ ex quadam.extra de teſtib.vbi multa allegat pro ea, ⁊ poſtea limitat. Vide ibi ꝑ eum, vbi alleg. Alex.in conſilijs de quibus ſ.⁊ vide oīno Abba. conſi.xlij col.j. An autem ad probandum tot bona ad talem perueniſſe teſtes ſingulares probent, vide Alex.conſi.cclxxxv.ad fi. Item ad primam queſtionem vide Iaſ.in repe.l.admonendi.de iureiur. Quomodo aūt tempus eſſet de ſubſtātia vel locus, qđ tūc non procederet iſta gl.vide Feli.in c.ex tenore.extra de teſti.⁊ dicit etiā vnū verbū in d.c.licet ex quadā.in j.col.remittēdo ſe ad dicta per eū, in d c.ex tenore. Itē de iſta ſingularitate teſtium, vide Alex.remiſſiue in l.inter pares.in fi.ff.de re iudi. Et de hoc etiā ponit multa Feli.in d.c.licet per diſcurſum. Et adde qđ ſi duo teſtes deponūt de eodem actu, ⁊ vnus dicat fuiſſe actū certo tēpore, alius dicat ſe non recordari de tpe, ſunt cōteſtes, ⁊ probāt ſi tēpus non erat de ſubſtātia, vide Alex. in l.ij.in fi.de bo.poſ ſcdm tab.⁊ cōſi.clvj.in v.vol.⁊ ibi etiā quod ſi duo teſtes deponūt, ſed non dicunt prout res ſe omnino hꝫ, tū cōteſtes dicūtur ⁊ probāt. Itē ſi alter nō recordetur de tēpore ſunt cōteſtes.vide Alex.cōſi.c.vol.j.ad ſ. Itē qñ non recordatur de tēpore vel loco, vide Aret. in c.cū oporteat.de accu.in c.qualiter.el ij.§.pen.eo.ti. Itē vide in materia illud qđ dicit Inno.in c.qualiter ⁊ qñ.extra de accu.vt refert Pau.de Caſ.cōſi.cxciij.ꝙ ſi vnus teſtis dicat ſe tale quid audiuiſſe pluries a pluribꝰ ⁊ in pluribꝰ locis, ⁊ alius idē dicat, licet nō dēt ſe ꝓ cōteſtibus, ⁊ aliter nō deponāt in eodē actu, nec eodē tpe, cēſentur tū cōteſtes ꝓpter talia vba.vide oīno Are cōſi.xxxvj. Itē ad illud qđ dictū eſt ſ.ſi vnus deponat de tpe, alius non recordetur, qñ tps eſt de ſubſtātia, ꝙ nō cōcludat, vide Feli.in c.cū cām.in v.iſta limitatio.de teſti.⁊ ibi etiā in ver.ꝓcedēti, ponit generalem cōcluſionē, ꝙ vbi tps nō eſt de ſubſtātia cōcludūt, lꝫ nō recordētur de tpe, ſuꝑ quibꝰ vide in Berta.in verb.teſtes deponunt, ⁊ qualiter. Itē adde qđ nedū teſtes ſingulares apte nō ꝓbāt, ſed etiāſi poſſent intelligi, vt eſſent, ⁊ nō eſſent ſingulares, in dubio intelligunt ſingulares, ⁊ nō ꝓbāt, vide Aret.cōſi.cxxj.poſt mediū, ꝺ bn̄ no. Sed ꝯtrium facit qđ dicit cōſi.xxxvj.ꝺ quo ſ. Itē qđ teſtes non ſunt ſingulares, lꝫ dicāt ſe nō recordari, qđ fuerint teſtes vel in alijs nō ſubſtātialib.non ꝯcordarent.vide late Iaſ.in l.ij.C.de bo.poſſ.ſcđꝫ tab. Itē ꝺ eo quod dictum eſt qñ poſſunt intelligi vt ſint conteſtes, ⁊ non ſint qđ pſumant ſingulares.vide Alex.in apoſt.in l.iij §.ideo prope.fi.ſuper verbo teſtes.ſ.eo. Alle. Inno. Spec.⁊ Bal.⁊ Alex.conſi.xlvij.vol.ij. Itē circa teſtes ſing.aliqua dt Iaſ.in repe.l.admonēdi.iiij.col. Itē ꝺ eo qđ dictum eſt, ꝙ teſtes non dent ſe pro cōteſtibꝰ, tū ꝓbant. vide Alex.in l.ij.C.de bo.poſſ.ſecundum tab.⁊ Iaſ.ibi ad materiam §.teſtes.vide Fel.in c.auditis. Cur.in trac.de teſtib.concluſio.xvj.

f ALEX. ¶ Sufficit de ſingularitate ⁊ contrarietate teſtiū. Vide omnino Bal.in l.per hanc.C.de temp.ap.⁊ Im.in l.inter pares.ff.de re iud.⁊ gl.no.in c.nihilominus.iij.q.ix.⁊ Bal.in l.obſeruare.C.quorum appel.⁊ no.Bal.in l.actor.C.de prob.⁊ in l.iuriſiurādi.C.ꝺ teſti. Et vide de hac ſingularitate no.verbū Bal.in l.ſi ex cautione.in xij.q.C.de non nu.pec.tex.⁊ Bal.in l.qui ſentētiam.C.ꝺ penis. Imo.in l.Gallus.§.ille caſus.ſ.de lib.⁊ poſth.⁊ gl.hic, qñ probatur aliquid, vꝫ nō limitatū certo tpe, vid no.doctrinam Ange.in q.Aſtenſis miles. Adde hic qđ no. Inno.in c.licet ex quadā.extra eodē.vbi dicit, ꝙ ſi volo probare de iuriſdictione mea ⁊ eius exercitio, ⁊ induco teſtes duos, quorum vnus dixit, ꝙ vidit me exercere vnum actum de vno anno, aliꝰ quod vidit me exercere alium actū ꝺ alio anno, dicit, qđ vr̄, qđ ego probauerim. Et finaliter ſubdit quod tutius eſt quod deponant de eodē tēpore: aliter eſſent ſingulares, ⁊ non probarent, ⁊ ita finaliter vr̄ tenere ꝯ id qđ tꝫ Bar.hic.⁊ idem dicit in ꝓbādo quē vſurariū ⁊ vſuras feciſſe. Cogita, ⁊ adde Inn.in c.qualiter ⁊ qñ.de accu.c.cum dilectus.de ſucceſ.ab inteſt.⁊ adde not.in c.lꝫ cauſam.de prob.⁊ adde ꝙ teſtes non dicūt diſcordes, nec varij ſi concordant in principali, lꝫ diſcordent in aliquib.circunſtātijs vel qualitatib.per id quod no.gl.in c.dudum.in verbo ſubſtantia.de cōuer.cōiu.gl.in c.cū eccleſia Sutrina.in ver.vacillaſſe.de cā poſ.⁊ ꝓprie.⁊ plene in c.nihil obſtat.de ver.ſig.vbi Ioā.And.dicit qđ teſtes dicunt melius deponere, qñ ꝑ diuerſa verba idē concludunt, per id quod habetur in l.iij.§.1.ſ.eo. Itē ſi vnus teſtis dicat plus quā alius, per hoc nō dicūtur varij, vel ꝯrij.hoc voluit Ant.in c.j.ſuper gl.ſ.de offi.dele. Et de hac materia ſing.teſtiū per Bal.in l.j.C.de teſta.per Bal.in l.de quibꝰ.ſ.de legib.in l.j.C.ſi vnus ex pluri.appel.⁊ in rub.de controu.inueſti.etiāſi eſſet ſtatutum de hoc, vt per Fede.de Senis, in cōſi.xvij latiſſime per Pau de Lea.in ſua diſputatione incip.ꝯ inſtrumentum oppo.⁊ per Bar in l.eos.de falſ.⁊ ibi dixi, ⁊ de hac ſingularitate teſtiū, vide latiſſime per Bal.in l.teſtiū.C.eo.⁊ in l.data.qui accuſ.⁊ aliquid per eundem in c.j.ver.inſtrumentū.ꝺ natu.feu.ꝑ Bal in c.bone memorie Maguntī.de elec.⁊ Bald.not.in l.cū antiquitas.C.de teſta.⁊ Bal.in l.obſeruare.quorum appel.⁊ in l.ij.C.de dona.aū nup. Vide Bar.in l.ꝺ minore.§.tormenta.de qō.⁊ vide gl.not.in c.dudū.de conuer.coniu. Specu.in tit.de inquiſi.§.j.ver.qđ ſi vnꝰ.⁊ in tit.de teſte §.iā de interrogatorijs. Cy.j.ij C.q ſit long.cōſue. Ant.in c.veniens.⁊ in c.lꝫ extra eo. Et de ſingularitate, ⁊ ꝯrietate vide omnino Bal.in l.obſeruare.C.quorū appel.per Bal.in auth.rogati.C.ꝺ teſti.⁊ adde Bal.in d.l.q ſuiam.C.de pen.⁊ in l.rogaſti.§.j.ſi cer.pet.⁊ Iaco.Butr.in l.Arriani.C.de here.⁊ Abb.in c.nihil.de ver.ſign.⁊ Bal.in c.bone.de elect.⁊ Ant.in d.c.cū eccleſia Sutrina. ¶ Adde qñ teſtes dicant varij, ⁊ ſingulares, Bal.conſ.lxxxv.volumine iij. Et qñ conformes ⁊ vacillantes in ſubſtantia, Bal.conſilio ccccxj.li.iij.⁊ qñ ſingulares per eundē cōſi.ccxl.⁊ cccciij.eo.vol. Et ad ꝓbandum quē vſurariū, qñ teſtes dicantur ſingulares, vide Bal.cōſi.cxxxj.vol.ij.⁊ vide ēt conſ.xvij.eo.lib.⁊ de ſingularitate teſtium, vide Pau.de Ca.conſi.xciiij.⁊ cclxxxiij.

* CLAV. ¶ Temporis. Et vide ad materiā Bal.in c.cū omnes.ꝺ conſti. Alex.in vlti.parte.conſi.iij.⁊ cōſi.lxxij.vol.ij.⁊ cōſi.xviij.vol.iij.⁊ ad ampliationem Pau.Ca.conſi.ccciij.

g ALEX. ¶ Et no.glo Quod dictum eſt ſ.quod varietas, ⁊c. Iſtud intellige vt no.dixit Bar.in l.querebatur.de teſta.mil. Et qualiter hoc intelligatur, vide Bar.in l.j.§ ij.ſ.quemad.teſt.aper.⁊ Bal.in l.j.C.de teſta.⁊ vide quod no.in l.teſtium. C.de teſtib.⁊ Bal.in proem.Codi.§.quibus. Et ad gl.⁊ materiam, vide not.ꝑ Ang.in queſtione ſua, Aſtenſis miles.

LEX XXII.

† ☞ Iudex debet eſſe preſens quando teſtes examinantur.
Acta per teſtes probantur.
Lex, curent.habet locum poſt litem conteſt.
Iudex mittit notarium ⁊ teſtes, vt aliquis poſſit teſtari, quādo venientes ab inteſtato prohibent notarium accedere.

a CVrent.[a] Hec lex pōt intelligi duobus modis,
a vno modo ſecundum gl. ſcdʒ quā dic,
1 †quod iudices debent eſſe preſentes, qn̄ examinant
teſtes, ⁊ debent habere tabellionem, qui ſcribat dicta
2 teſtium, qd̓ eſt no. ⁊ ſic iſto † caſu probabunt [b] acta ꝑ teſtes, quod
b tʒ Jac. de Bel. in auth. vt in medio litis. in fi. ❡ † Querit glo.
3 vtrū hec lex habeat locum ante litem conteſtatam, vel poſt? Et
c certe hʒ locum poſt litem conteſtatam, ⁊ an in caſibus, in quibus
fiat examinatio ante lit. cōteſt. ad eternam rei memoriam. l. aſſe
toto. ſ. de her. inſt. Et ſecundū hanc lec. dʒ exponi teſtari, i. volē-
tib. teſtes producere: alio modo legit Jac. Butr. ⁊ iſtā lec. mul
4 tum no. neceſſariā. Pone, † ꝙ aliquis volebat facere teſtamen-
tum, non patiebātur venientes ab inteſtato venire notarium, ⁊
tunc debet iudex ire vel mittere notarium, vt poſſit teſtari.

ADDITIONES.

a POMA. ❡ Curent. Vide Fel. c. venerabilis. de teſti. in fi.
b ALEX. Probabuntur acta. Inquantū hic Bar. vult, qd̓ pōt ꝓ-
bari per teſtes an fuerit facta examinatio teſtium preſente iu-
dice, ⁊ ſic ēt dum de ſimilibus actis, an poſſint probari per te-
ſtes. Bart. vult quod ſic. Vide gl. idē tenentē in l. quoties. ſ. tit.
ij. per Can. in c. qm̄ ꝫ. de proba. per Bar. in l. ſocietatē. ſ. arbitro
rū. pro ſocio. ⁊ in l. ne in arbitris. C. de arbit. ⁊ in conſi. inci. que-
rit, ⁊ in dubiū. ⁊ in l. emancipatione. C. de ſi. infr. ⁊ Ang. in l. am-
biguitates. C. de teſta. ⁊ in l. teſtium. C. de teſtib. ⁊ Bal. in l. liti-
gatoribus. C. de appel. ⁊ Ro. in l. j. C. de teſta.
c ALEX. ❡ Vtrum hec. Acta probatur per teſtes, dixi in l. con-
trahit, ꝫ. d̓ pig. ⁊ no. Bar. in l. emancipatione. C. de ſi. infr. ⁊ l. ne
in arbitris. C. de arbi. vbi dt̄ Bal. quod acta probātur per ſcri
pturam priuatam. Adde an acta aliter poſſint probari quā ꝑ
ſcripturam, Bal. conſi. ciiij. lib. j. Pau. de ca. conſi. ij.

LEX XXIII.

1 ☞ Teſtis examinatus in cauſa quando poſſit in eadē produci.
2 Iudex repetit teſtem obſcure loquentem ex officio.
a PRoduci.[a] Quatuor modis pōt intelligi hec
1 lex ſecūdum gl. in eadem lege. † In
glo. j. ibi, in l. ſi quis teſtibus. idem in eadem ſuper di
uerſo capite, vt ibi per Cy. In ea. gl. ibi, qꝛ vero hoc
eſt verum in eadem cauſa, alias ſecus, vt extra eo. c. veniēs. ⁊ i-
bi per glo. ⁊ Inno. Item ⁊ in eadem cauſa produci poſſunt ſuꝑ
alio capitulo vt extra eo. c. cum cauſam. el ij. In eadem glo. ibi,
2 repeti, ſed illud fiat officio iudicis, qn̄ obſcure dixerit, vt extra
eo. c. cum clamor. In ea. gl. ibi, quarto, ⁊c. Cōtrariū videt̄ no. per
gl. extra e. c. cū cām. in vl. ⁊ plenius in c. cōſtitutus. el ij. extra eo.

ADDITIO.

a ALEX. ❡ Produci. Vide Bar. in l. j. ſ. j. ff. vi bon. ra. ⁊ Bald.
in auth. at q ſemel. in prin. de probat. Cy. in l. ſi quis teſtib. C. de
teſtibus.

LEX XXIIII.

TEſtes. De materia huius legis dic vt nota-
tur per glo. C. eo. l. etiam iure.

LEX XXV.

a MAndatis.[a] Querit gl. quid de procurato-
re? dt̄ glo. ſecus. qꝛ videt̄, quod
poſſit eſſe teſtis. Dic de hoc vt l. quoniā liberi. C. eo.
in q. ij. per Cy. ⁊ in l. penul. ſ. j. ſ. de diuer. ⁊ tēp. preſc.
Quero, quid in tutoribus? Dic vt in l. qui teſtamento. ſ. j. ſ. de
teſtam. ⁊ ibi per glo. Dy. ⁊ Jac. de Are.

ADDITIO.

a ALEX. ❡ Mādatis. Vide in l. j. ſ. ſʒ ⁊ Ariſto. qd̓ vi aut clam.
POM. ❡ Vide que poſui ad Bar. l. deferre. ſ. item. ſ. d̓ iure fiſci.

De iuris & facti ignorantia. Rub. vi.

ADDITIO.

❡ Continuat gl. rubricam ⁊ ponit quatuor, que videntur idē,
⁊ non ſunt, vide eam, quam melius declara, vt ſ. de teſta. de ſtatu.
❡ Item no. gl. que dicit quod copula, ⁊ ponitur inter diuerſa.
a P.PAV.P. ❡ De iuris. Vide in materia ignorantie, an ⁊ quādo
ſit excuſabilis, ⁊ quedam alia in rub. C. eo. tit. adde Bal. in l. fi. ff.
de her. inſtit. Alex. cōſi. lij. vol. iiij. ⁊ Soc. conſ. cclj. ALEX. Et ad
hunc tit. circa errorem iuris, vide Bar. in l. Claudius. de acqui.
her. ⁊ nota. quod copula, ⁊, poſita iter duo, denotat diuerſitatē.
Hoc limita, niſi poneret̄ inter genus, ⁊ ſpeciē. Ita no. gl. in rub.
C. de ſerui. ⁊ aqua. hic alleg. Imo. in l. ſi cum dotē. ſ. ſi autem in
ſeruiſſimo. ſ. ſolu. matr. quod eſt not. ⁊ Bart. adde in l. j. ꝫ. ad legē
Aquil. per illum tex. in ſimil. Et hoc idē in terminis dicit Bar-
tolus in l. in fraudem. ſ. neque inſtrumenta. infra de iure fiſci.
in verſi. vlti. iſte. ſ. Item limita vt per Bartol. poſt glo. in l. j. ꝫ.
de pac. in prin.

LEX IX.

a REgula eſt iuris.
§. Si quis. Not. ꝙ ſi prefatio legis
eſt generalis, lʒ lex ſit ſpe
cialis, generaliter intelligitur. ❡ No. etiam ꝙ
b idem eſt ſi lex eſt ſpecialis, [b] ratio tamen eſt gene
ralis. quod generaliter eſt intelligenda.

ADDITIONES.

a ALEX. ❡ Regula. Vide tex. Bar. ⁊ ſcrib. in l. cum hi. in prin. de
tranſac. ⁊ allegatur iſta l. j. ſ. pen. per Old. in conſi. ciij. inci. qd̓ ta
lis eſt an c. quod equale eſt principiū legis, vel ſtatuti talis iudi
catur eſſe finis, nam precedentia trahuntur ad ſequentia, ⁊ econ
tra l. qui filiabus. in prin. ⁊ l. talis ſcriptura. de leg. j. l. ſi ſeruus
plurium. in fi. eo. tit. ⁊ l. fi. de here. inſtit. l. item quia. ꝫ. de pactis.
l. Titia ſ. item reſpondit. de ver. obl. l. ſi quis ex argentariis. ſ.
ſi initium. de edendo. Et ad primum dictum huius legis ponde
rat iſtum tex. Bal. in c. ſecundo requiris. d̓ app. Adde Bal. cōſi.
ccxx. lib. ij. ❡ POM. Adde Barb. conſi. lvj. vo. ij. ⁊ conſ. lix. eo. vol.
Jaſ. in l. licet. C. de pac. Bal. hic, Alex. l. Imperator. ſ. ad Tre-
bel. ⁊ conſi. cxj. vol. j. conſi. xij. vol. iiij. ⁊ conſi. lij. vol. iiij. Jaſo. in l.
illam. C. de colla.
b P.PAV.P. ❡ Specialis. Vide Ro. conſ. clxxiiij. inci. ampliſſime
doctor. in j. colum. Alex. conſi. cxj. inci. ponderatis verbis. vide
Barb. in repe. l. cum acutiſſimi de fideicommiſ. vbi allegat bo-
nas leges ⁊ glo. ad hoc. Aduerte tamē quia allegatur gl. in cle.
j. in verb. eligat. de elec. Ad hoc glo. alia in d. cle. j. vide ēt Bal. c.
ſecundo requiris. extra de appel. Item ratio ⁊ cauſa dictum
declarat, ampliat ⁊ reſtringit, dicit Anto. de But. conſi. iij. inci.
in nomine Jeſu, in facto ſancte Marie.

Liber vigeſimus tertius.

a De ſponſalibus.[a] Rubrica i.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ❡ De ſpōſalib. Circa iſtā materiam ſponſaliorum, vi
de que habes ad Bar. in rub. C. eo. tit. vide omnino Alex. conſi.
cxciiij. verſi. preterea. vo. ij. Bal. ⁊ alios in l. j. C. ſi rector prouin.

LEX I.

SPonſalia. Gl. tāgit hic vnā queſtio
nē. Si aliquis ſtipulatur
ſibi aliquā in vxorem, ⁊ poſtea nolit eſſe, an poſ-
ſit agi ad intereſſe, forte qꝛ erat diues mulier
Cyn. tangit in l. j. C. eo. ⁊ Dy. in l. Titia. ſ. de ver.
obli. Et dic, vt ibi plene dixi, ver. quero, quid ſi
mea. Item queritur in l. ij. an ad contrahenda ſponſalia ſufficiat
nudus conſenſus an requiratur ſtipulatio.

LEX IIII.

SVfficit. Not. argu. ad id quod quotidie fit.
Simile in l. certi condictio. ſ. ſi nu-
mos. ꝫ. ſi cer. pet. ⁊ in l. ij. ſ. ſi qs. ſ. ne quid in loco pu-
blico. ⁊ in l. ſi quis bonorū. ſ. de leg. j. ❡ Item querit
gl. an matrimonium poſſit contrahi ſub ↄdictione? Dic, vt in c.
fi. ⁊ quaſi per totum extra, de conditio ap. Item querit gl. quid
ſi peniteat abſentem, vide gl. in ver. poſſe. ⁊ nota eā. De quo dic,
vt in c. ſi. extra de procu. lib. vj.

LEX VI.

SI puelle. Not. legem, qꝛ veniet tibi de facto
multoties. ❡ No. quod tutor non
pōt nec cōtrahere nec diſſoluere ſponſalia ſine volū-
tate puelle. de quo vide Cy. C. de nupt. l. j.

LEX VII.

1 ☞ Scientia cum taciturnitate qn̄ habeatur pro conſenſu.
IN ſponſalibus.
a §. In ſponſalibus.[a] No. quod ſcil
1 tia † cū tacitur
nitate habetur pro conſenſu. Contra de l. ij. ſ. voluntatem. ſ. ſol.
matr. Solu. hic eſt fauor matrimonij propter coniunctionē per
ſonarum, arg. l. ſi ſeruus. ſ. de donat. inter virum ⁊ vxo. Item qꝛ
contradicendo poſſet impedire, arg. eius quod not. in l. Caius.
ꝫ. de pig. act.

ADDITIO.

a ALEX. ❡ In ſponſalib. Plene ꝑ Bar. in l. oue dotis. ſ. ſol. mat.
hic no. quod ſponſa filia ſciens ⁊ tacens habetur pro conſentien
te. Quid aūt in filio? gl. in l. Lucius. ſol. matri. tʒ, ꝙ ſecus eſſet
in filio qꝛ requiritur expreſſe cōſenſus ſm Joan. qui ibi dt, ꝙ
gloſ. in l. ſed ea que. ſ. eo. tenet cōtra, ſcilicet ꝙ in filio ⁊ filia pre-
ſumpt